

U N G D O D H S U N D D H M I S T R I V S E L Y S D G K D U O R M S

AAU Kandidat i Socialt Arbejde 2023

Christina Hostrup

Antal anslag: 140.106

Abstract

The background for this thesis is the increasing malaise among young people in Denmark. In recent years, there has been a growing focus on this development in various areas, which has also resulted in different perspectives on the issue. The thesis aims to examine the discourses prevailing in the understanding of the increasing malaise among young people in order to uncover the implications this has in the field of social work.

The thesis adopts a critical realist scientific theoretical perspective and utilizes a methodical critical discourse analysis to analyse the prevailing discourses. It is based on Fairclough's analytical model, supplemented with elements from other discourse analytic traditions. Fairclough's model examines how language is manifested in specific discourses in three steps: textual, discursive, and social practices. The discourses are explored within the political, social work, and research domains, which are assumed to constitute the frameworks for the field of social work.

By analysing textual documents within each of the mentioned domains, the thesis has found that there has been a shift from focusing on young people being socially vulnerable to now being considered as experiencing malaise. This development has been influenced by various discourses, such as a performance discourse, but also a movement towards a more illness-oriented perspective. Thus, the thesis has found that there is an increased individualization that focuses more on the internal aspects of young people, such as thoughts and feelings, rather than the structures they are part of. The thesis has identified discourses aligned with this perspective, primarily addressing the structural conditions in the field of social work and the research field, thereby demonstrating that hegemonic struggles are taking place in the field.

Furthermore, it has been found that malaise is both normalized and pathologized. As a result of these findings, the thesis concludes that the prevailing discourses complicate the conditions of social work and thus limit its opportunities to establish itself in the field. This is deemed problematic for the portion of young people experiencing malaise who could benefit from social interventions in the form of counseling, support, and care.

Indhold

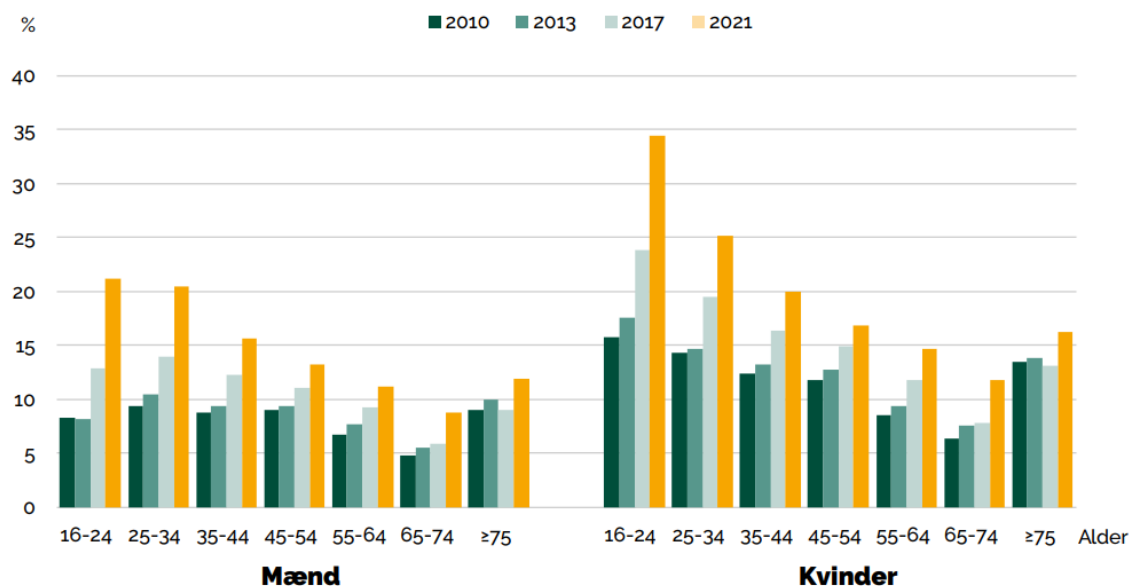
1. Problemfelt.....	5
1.1 Politisk.....	6
1.2 Forskning.....	7
1.3 Socialfagligt.....	7
1.4 Problemformulering	8
1.5. Litteratursøgning	9
2. Begrebsforståelse	10
2.1 Trivsel.....	10
2.2 Fra udsat til mistrivsel	11
3. Videnskabsteori.....	12
3.1 Kritisk realisme	12
4 Metode	15
4.1 Kritisk diskursanalyse	15
4.2 Analysestrategi	18
4.3 Metodekritik	19
5. Dokumentudvælgelse.....	20
6. Analyse.....	22
6.1 Politiske diskurser	22
6.1.1 Regeringsgrundlaget 2016	22
6.1.2 Regeringsgrundlag 2019	25
6.1.3 Regeringsgrundlag 2022	28
6.1.4 Opsamling – diskursiv praksis	29
6.1.5 Social praksis	32
6.1.6 Delkonklusion	35
6.2 Socialfaglige diskurser	35

6.2.1	Anbefalinger til PPR 2020	36
6.2.2	10 års planen for psykiatrien	40
6.2.3	Social Praksis	43
6.2.4	Delkonklusion	46
6.3	Forskningsmæssig diskurs.....	47
6.3.1	Manglende anerkendelse.....	47
6.3.2	Strukturelt pres.....	51
6.3.3	Opsamling diskursiv praksis	53
6.3.4	Social praksis	55
6.3.5	Delkonklusion	57
7.	Konklusion.....	57
8.	Diskussion – implikationer for det sociale arbejde.....	58
9.	Kvalitet og kritik	60
10.	Bibliografi	61

1. Problemfelt

Der har gennem de seneste år været et øget fokus på stigende mistrivsel i befolkningen, særligt blandt unge mennesker. En søgning på Infomedia viser, at ordet "mistrivsel" blev omtalt i 12.300 artikler i 2022. Året før var antallet under 10.000, og i 2020 var det lidt over 5.000. For ti år siden var der kun 1.506 artikler om mistrivsel, og tilbage i 2002, blev ordet kun nævnt i 54 artikler. Den stigende interesse for begrebet kan angiveligt kædes sammen med stigningen i antallet af personer, der mistrives. Dette fænomen er set i hele den vestlige verden og er løbende er søgt understøttet og dokumenteret gennem forskning, undersøgelser og rapporter (Nielsen, Rønberg, Winding, Gryntes, & Sørensen, 2022 årgang 3 nr 2, s. 192). I Danmark publicerede Sundhedsstyrelsen i marts 2022 "Den nationale sundhedsprofil", baseret på landets største befolkningsundersøgelse om sundhed. Undersøgelsen har til formål at kortlægge befolkningens sundheds, sygelighed og trivsel og giver således også et overblik over udviklingen i den nationale sundhed. Som det fremgår af tabellen, har der siden 2010 har været en markant stigning i andelen af borgere med en lav score på den mentale helbredsskala. Stigning er gældende for alle, men særligt for yngre kvinder i aldersgruppen 16-24 år, hvor, der fra 2010 til 2021 ses meget høje incidenstal (Sundhedsstyrelsen, 2021, s. 30)

Figur 2.2.3 Andel, der har en lav score på den mentale helbredsskala, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. 2010, 2013, 2017 og 2021. Procent.

(Sundhedsstyrelsen, 2021, s. 32)

Dette understøttes i VIVEs rapport fra 2022, hvor det også konkluderes, at der fra 2009 til 2017 har været en vækst blandt især 15-19-årige, der oplever mistrivsel. I 2021 se der blandt pigerne stigninger i flere af de inkluderede parametre: I andelene, der føler sig ensomme, har lav livstilfredshed, et dårligt selv vurderet helbred, angiver at have haft en psykisk lidelse, og blandt de 15-årige endvidere i andelene med psykosomatiske symptomer ifa. adfærds- og trivselsproblemer (Ottosen M. A., 2022, s. 7). Skolebørnsundersøgelsen fra 2018, der udover at vise et øjebliksbillede også viser udviklingen over tid, beskriver samme tendens til øget mistrivsel, hos de yngre piger, hvor 40 % af de 15-årige piger angiver at være *kede af det* ugentligt (Statens Institut for Folkesundhed, 2019, s. 6). I en undersøgelse foretaget af Børns vilkår, argumenteres der for, at dette billede kan hænge sammen med måden undersøgelsen er designet på. Dette skal forstås således at spørgsmål om trivsel ofte er tilrettelagt sådan, at man skal forholde sig til egne følelser. Når man kvalitativt spørger drenge og piger, svarer begge køn, at normen er, at drenge er ufølsomme og lidt ligeglade med det hele. Dette kan afspejles i drenges besvarelser og dermed skjule, at mistrivselen blandt drenge og mænd kan være lige så stor, som blandt piger og kvinder (Børns Vilkår, 2022, s. 12). Vidensråd for forebyggelse udgav i 2020 en rapport om unges mentale sundhed, hvoraf det fremgik, at trivslen hos børn og unge forværredes omkring teenageårene. Rapporten fremhæver at mistrivsel i disse år øger risikoen for at få en psykiatrisk diagnose, som ung voksen (Jeppesen, et al., 2020, s. 243). Tilbage i 2017 publiceredes et dansk studie, der konkluderede, at antallet af kvinder i alderen 15-19 år, som blev udskrevet med en depressionsdiagnose fra en psykiatrisk klinik, var steget fra 1,6 i år 2000 til 4,6 i år 2013. Endvidere var andelen af kvinder i alderen 15-19 år, som i et givet år påbegyndt brug af antidepressiv medicin steget tilsvarende fra 0,8 % i år 2000 til 1,6% i år 2013 (Skovlund CW, 2017). En del af forklaringen på det øgede fokus hænger sammen med, at psykisk mistrivsel i ungdomsårene, kan øge risikoen for social marginalisering, i form af, psykiatriske diagnoser, manglende uddannelse og tilknytning til arbejdsmarkedet, allerede i begyndelsen af voksenlivet (Ottosen, et al., 2018, s. 9). Dermed har den øgede mistrivsel ikke kun store konsekvenser for den enkelte, men også for samfundet. Nedenfor skitseres kort hvordan mistrivsel er håndteret i hhv. medierne, det politiske og det socialfaglige regi.

1.1 Politisk

Stigningen i mistrivsel har de senere år også kunne aflæses politisk og i valgkampen til folketingsvalget i efteråret 2022, var unges trivsel en særskilt mærkesag på linje med den stigende inflation og energikrisen. På tværs af fløjene fandtes der bud på løsninger af problemstillingen og fra de forskellige partier fremkom der forskellig rettede forslag om flere psykiatriske tilbud i

kommunerne (S), bedre sammenhæng mellem behandlingspsykiatrien og de kommunale tilbud (V), kortere skoledage (SF) og en langsigtet plan for psykiatrien (K). Liberal Alliances bud på håndtering af unges mistrivsel udmøntede sig i følgende 4 råd: 1) Drop perfektionskulturen, 2) Succes er at gøre det rigtige, 3) Glem dig selv og 4) Drop offerrollen. Området har altså opnået massiv politisk opmærksomhed og i regeringsgrundlaget, der blev fremlagt af den nydannede flertalsregering i december 2022, fremgik det også at ” *For selvom langt de fleste børn og unge har det godt, så oplever vi samtidig en bekymrende stigning i antallet, der ikke føler sig godt tilpas. Som f.eks. er ensomme eller mistrives. Vi skal have knækket kurven og fundet nye løsninger. Der er ingen enkle svar – men brug for en grundlæggende overvejelse og diskussion af, hvordan vi sikrer et stærkere fundament i vores børn og unge.* ” (Regeringen, 2022, s. 22).

1.2 Forskning

Det er ikke kun i folketinget at ungdommens ve og vel er kommet på dagsordenen. Som det er nævnt indledningsvis, er antallet af artikler om mistrivsel steget voldsomt de senere år. Flere af disse stammer fra forskningen på området og har også fundet vej til dagspressen, ligesom det forskningsmæssige perspektiv er blevet repræsenteret i podcasts, radio- og tv-programmer. Politiken bragte den 23.10.22 et interview med den tyske sociolog Hartmut Rosa, der udtaler følgende om unges mistrivsel: ” *Mistrivslen skyldes ikke skrøbelige psyker, men tværtimod klarsynethed – de unge har indset, at der er noget galt med vores samfund* ” (Kaarsholm, 2022). Information bragte i november 2022 et interview med skole- og ungdomsforsker Helle Rabøl Hansen, der her påpeger en tendens til at årsagen til mistrivslen ofte placeres ved de unge selv, hvilket hun mener fjerner fokus fra de samfundsmæssige forandringer, der kan begrunde den stigende mistrivsel, ligesom hun problematiserer at bekymringen for ungdommen, kan sløre eventuelle styrker i sårbarheden (Richter, 2022). Samme perspektiv anlægges psykolog og forsker Svend Brinkmann i deadline på DR, hvor han opfordrer unge til at stoppe med at ”mærke efter” og vende blikket mod verden. Han fremhæver her også pointerne fra forskningen drevet af Center for ungdomsforskning, der forklarer den øgede mistrivsel, med følgende begrundelser: Tempo, præstation og psykologisering (DR, 2023).

1.3 Socialfagligt

Social- og sundhedsstyrelsen udgav i 2022 for første gang et fælles fagligt oplæg til en 10 årsplan for psykiatrien. Heri er der et afsnit med særlig fokus på udviklingen blandt børn og unge hvoraf dette fremgår det at ” *børn og unge i stigende grad rapporterer, at de mistrives, ligesom flere børn og unge udredes og behandles for psykiske lidelser i børne- og ungdomspsykiatrien* ” (Sundhedsstyrelsen,

2022, s. 108). På det sociale område har drøftelserne de seneste år bevæget sig fra de socialt udsatte unge, til de psykisk sårbare unge for nu at handle om de nye udsatte unge eller ”ny udsathed” som begreb. Den klassiske opfattelse af, hvem der er særligt udsat for psykiske udfordringer, har fokuseret på manglende uddannelse, risiko for ledighed, udsatte bolig- og familieforhold og fattigdom mm. Dermed har den klassiske forståelse et blik for social skævvridning og ulighed i fordeling af social, kulturel og økonomisk kapital, som præger den unges adgang til ressourcer og handlemuligheder (Katznelson N. , Pless, Görlich, Graversen, & Sørensen, 2021, s. 86). Nyere forskning udfordrer denne klassiske opfattelse om, at udsatte unge primært kommer fra socialt udsatte familier, da den viser, at en betydelig gruppe af de udsatte unge kommer fra det der kan karakteriseres som middelklassen (Görlich, 2019, s. 26-28). Der er således sket en udvidelse af målgruppen og som følge deraf en skift i forståelsen af problemfeltet. Den nye forståelse af udsathed har, i modsætning til den klassiske, fokus på, at udsathed potentielt kan ramme alle unge. Udsatheden kommer bl.a. til udtryk i oplevelser af stress, angst, depression. Kulturelt set er ny udsathed et fænomen, der opstår når unge oplever et udtalt præstations- og forventningspres i f.eks. uddannelsessystemet, men også generelt i ungdomslivet (Katznelson N. , Pless, Görlich, Graversen, & Sørensen, 2021, s. 86). Det er væsentligt at understrege, at det på trods af, at der beskrives en generel udvikling, peges på en markant socioøkonomiske gradient, hvorfor unge fra lavere socioøkonomiske kår, har en højere forekomst af mistrivsel, mentale sundhedsproblemer og egentlig psykiatriske diagnoser (Statens Institut for Folkesundhed, 2019, s. 7) (Ottosen, et al., 2018, s. 191) (Katznelson, Pless, & Görlich, 2022, s. 30). Således kan der altså spores en social slagside som konsekvens af udviklingen og dermed risiko for øget social ulighed.

I et dansk studie fra 2020 har man med udgangspunkt i den stigende mistrivsel undersøgt forholdet mellem forventninger til livet og erfaring med samme, blandt unge i Skandinavien og fundet at uoverensstemmelsen imellem disse, kan være en central årsag til mistrivsel (Jacobsen & Nørup, 2020).

1.4 Problemformulering

Som det fremgår af ovenstående, anerkendes stigningen blandt unge der mistrives bredt, ligesom der er enighed om, at udviklingen er problematisk og skal forsøges bremset. Dog er noget der indikerer, at der er forskellige perspektiver på dels, hvad der har forårsaget den stigende mistrivsel, hvilke konsekvenser der kan følge og ikke mindst hvad der skal til for at ændre denne udvikling. For er den øgede mistrivsel et udtryk for et øget antal syge, en sygeliggøres eller en reaktion på en syg kultur og

dermed et udtryk for sundhed? Divergensen i forståelsen af mistrivsel kan have betydning for dels for de unge, men også for dem, der skal forsøge både at forebygge yderligere mistrivsel, men også afhjælpe den allerede eksisterende mistrivsel.

Dette speciale vil afdække hvilke diskurser der kan spores i udviklingen og forståelsen af mistrivsel som begreb, for dernæst i et teoretisk perspektiv at diskutere hvilke implikationer dette kan have for det sociale arbejde.

1.5. Litteratursøgning

Litteraturen, der danner grundlag for ovenstående problemfelt er fremsøgt dels med det sigte, at dokumentere stigningen i antal af unge der mistrives, dernæst at afdække, hvilken forskning der fandtes på området. Hensigten med dette, var udover at opnå substantiel viden om problemstillingen, at afsøge de forskellige perspektiver, mistrivsel som begreb tillægges, og som kan danne grundlag for en diskussion af implikationerne for det sociale arbejde (Monrad & Olesen, 2018, s. 62). Indledningsvis er der foretaget ustrukturerede søgninger primært via infomedia, google scholar og primo. Dernæst er der søgt mere struktureret i ProQuest, mhp. at undersøge, hvad der fandtes af forskning på området. Nedenfor ses et eksempel på søgestrategien med relevante søgetermer.

Facet 1	Facet 2	Facet 3	Facet 4
Unge	Mistrivsel	Stigning	Årsag
” Adolescents” ” Young people” “Young adults” “Teenagers” “Teens”	“Mental health” “Languishing” ” Wellbeing” “Well-being”	“increase” “more”	“Cause” “Reason” “link” “Connection”

Da mistrivsel som begreb er et relativt nyt fænomen, er søgeresultaterne også begrænsede. Enkelte resultater har givet anledning til kædesøgninger, hvor der tages udgangspunkt i den fundne teksts kilder og litteratur (Monrad & Olesen, 2018, s. 66). Som det fremgår af problemfeltet, er der lagt vægt på danske resultater, hvilket har indskrænket fundene yderligere. Der er ikke fundet studier, der belyser hvad forskellige perspektiver eller forståelser af mistrivsel betyder for det sociale arbejde, hvorfor dette speciale skønnes at kunne bidrage til at belyse denne problemstilling.

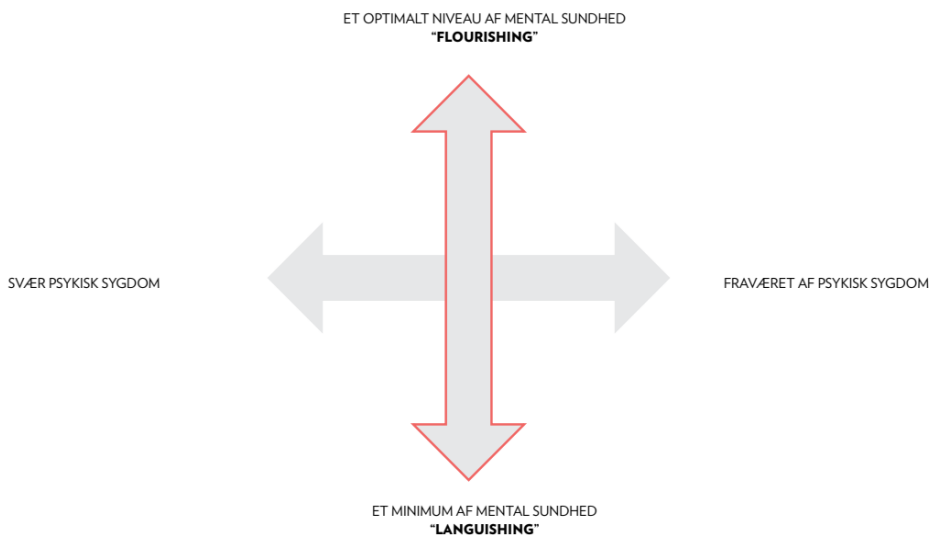
2. Begrebsforståelse

Dette afsnit vil præsentere de definitioner og forståelser, der er anvendt i dette speciale. Specialet koncentrerer sig om mistrivsel blandt unge i Danmark og vil derfor primært fokusere på tolkninger og perspektiver i denne kontekst.

2.1 Trivsel

Mistrivsel, mental sundhed, psykisk helbred og psykisk sygdom. Kært barn har som bekendt mange navne, men hvad dækker disse betegnelser over og hvad er forskellen på dem.

Mistrivsel er ikke en sygdom og har ikke en selvstændig diagnose i hverken den internationale sygdomsklassifikation (ICD) eller det amerikanske (DSM) diagnosesystem. Men når man beskæftiger sig med feltet som det fremstilles i medierne og litteraturen, der knytter sig til området, kan man få den opfattelse at termerne anvendes i flæng som synonyme for hinanden. Der er dog i klinisk forstand en forskel på hvad disse begreber dækker over, hvilket er forsøgt illustreret i nedenstående figur.

(Jeppesen, et al., 2020, s. 43)

Denne fremstilling, giver mulighed for at skelne imellem mental sundhed og psykisk sygdom og bidrager dermed til en forståelse af, at man godt kan have en psykisk sygdom, men samtidig have en god mental sundhed og man kan have en dårlig mental sundhed uden at have en egentlig psykisk

sygdom. I dette speciale tjener illustrationen, primært det formål, at bidrage til nuanceringen i forståelsen af de tilstande der beskrives når der tales om unge i mistrivsel.

2.2 Fra udsat til mistrivsel

Som nævnt er der sket en bevægelse fra, at man betegnede en særlig gruppe af unge som socialt udsatte til nu hvor man betegner gruppen af unge som værende i mistrivsel. Det er beskrevet at den bevægelse er gået fra social udsatte, over risikobørn, psykisk sårbare, ny udsatte til mistrivsel. Denne bevægelse har flyttet fokuspunkterne, på og i, problemstillingen og rummer dermed også forskellige opfattelser af årsag og handlebehov. At anvende en type betegnelse, som "mistrivsel" til at beskrive grupper af mennesker, bidrager til normalitetsopfattelsen og normalitetsbestemmelsen, da de udsatte, sårbare eller de i mistrivsel adskiller sig fra de velfungerende eller de normale. Udsigelseskraften af mistrivsel afhænger dermed af, hvilken mening det tilskrives. Der kan i denne type udvikling iagttages forskellige tendenser i de kriterier, der gennem tiden har dannet grundlag for bestemmelser af normalitet og afvigelse. Først en bevægelse fra synd til sygdom, forstået således at normalitetsbedømmelsen skete ud fra moralske kriterier, hvor afvigende adfærd betegnedes som moralsk forkert, til anvendelse af mere medicinske kriterier, hvor afvigende adfærd betegnedes som et symptom på sygdom og usundhed. Endvidere er der set en bevægelse fra afvigelse til risiko og dermed fra at bedømme en aktuel afvigende adfærd til fremadrettet at bedømme risikoen for at udvikle afvigende adfærd, kombineret med en bevægelse fra en uformel normalitetsbedømmelse, hvor afvigelse bedømmes på baggrund af sociale og kulturelle normer og værdier, til en formel normalitetsbedømmelse, hvor afvigelse bedømmes juridisk via domstolene eller videnskabeligt eksempelvis via statistiske eller medicinske bestemmelser. I forståelsen af at være socialt udsat er der et særligt fokus på de unges forældres problemer, som årsag til de unges vanskeligheder. Dette bevirker at der tales om "komplekse problemstillinger", "omsorgssvigt", "overgreb" eller "misbrug", alt sammen noget der overgår de unge, noget der er blevet påført dem og de tilstande denne påvirkning har medført for den enkelte, eksempelvis af fysisk, psykisk eller social karakter. Dermed retter fokus sig mod andres afvigende adfærd og ikke mod de unge som afvigende. Denne tilgang har ofte et fremadskuende fokus, dels på hvad der kan ske og hvad man gerne vil forhindre sker, altså et risikoperspektiv, hvor de unge kan risikere at glide mere og mere væk fra det normale og i værste fald ende som "allermest udsat", "udstødt", "udgrænset" eller "marginaliseret". Dette giver anledning til at beskrive indsats typer som forebyggende indsatser, tidlige indsatser og behandling, der ikke angiver noget konkret, hverken ift. indhold eller proces. Når de unges situation forstås i kraft af deres forældres problemer, anlægges et individrettet perspektiv og et kausalt fortolkningsgreb, hvor

forældrenes problemer beskrives som direkte årsag til de unges livssituation. På trods af dette kan der dog iagttages mere forståelsesorienterede perspektiver på forældrene og være varierende grader af om eller hvordan forældrene gøres ansvarlige. Overordnet set, kan der i forståelsen af socialt udsatte unge spores to diskurser, en *handlingsdiskurs* og en *forståelsesdiskurs*. I handlingsdiskursen ses et ønske om risikostyring, om at "sikre" den unge og "sikre" sig, iværksætte, investere og indgribe. I forståelsesdiskursen, ses et ønske om at forstå den unge og dennes forældre og den rummer således en mere empatisk og helhedsorienteret tilgang til problemforståelsen og håndteringen. Denne forståelsesorienterede tilgang til udsatte unges liv repræsenterer en kritisk holdning til systemet og samfundets organisering, med fokus på ikke at opretholde ulighed og undertrykkelse og derigennem fastholde mennesker i udsatte positioner. Det er systemet, der skal sørge for, at der er plads til de udsatte, fordi det handler om retten til at leve forskelligt og have forskellige ideer om det gode liv (Frørup, 2015, s. 108-114).

Dette speciale vil anvende henholdsvis forståelses- og handlingsdiskursen som udgangspunkt for analysen og dermed som retningsgivende i bedømmelsen af, hvordan mistrivsel som fænomen har udviklet sig. Herunder hvordan mistrivsel i dag forstås og som følge heraf søges håndteret indenfor hhv. det politiske, det socialfaglige og det forskningsmæssige felt. For yderligere uddybning se afsnittet om analysestrategi.

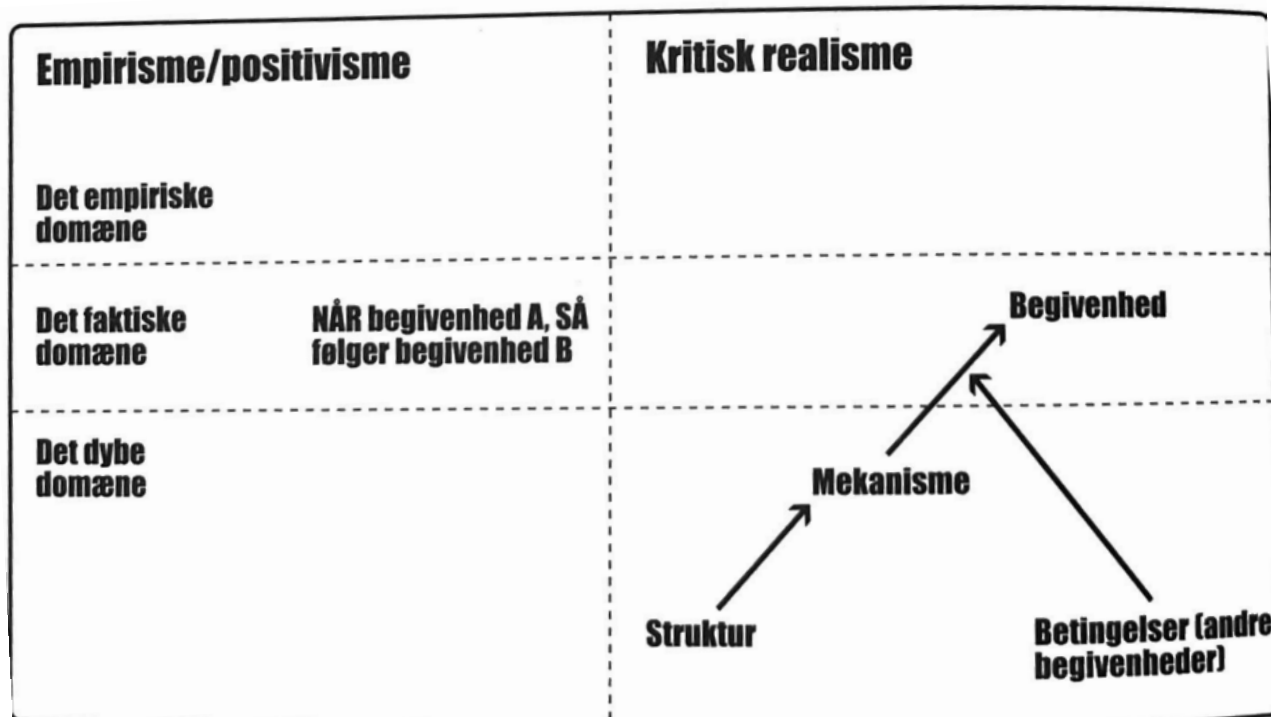
3. Videnskabsteori

I dette afsnit redegøres for valget af det videnskabsteoretiske ståsted, der danner fundamentet for dette speciale og hvordan dette influerer på analysen af problemstillingen. Som det fremgår af problemformuleringen, ønsker specialet af afdække forskelligt herskende diskurser i forståelsen af mistrivsel. Traditionelt forbindes diskursanalyse med konstruktivisme og poststrukturalisme, hvor den kritisk diskursanalyse kan betragtes som befindende sig i et spændingsfelt mellem mere kritisk-teoretiske og mere poststrukturalistiske eller socialkonstruktivistiske tilgange (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 61). Da analysen tager afsæt i Norman Faircloughs tankesæt, vil specialet tilstræbe at anlægge samme videnskabelige perspektiv som han tilsluttede sig, nemlig kritisk realisme (Fairclough, 2008, s. 98) (Hansen, 2012, s. 234).

3.1 Kritisk realisme

Den kritiske realisme opstod i 1970'erne som modsvar til positivismen og den radikale konstruktivisme og er især set i sammenhæng med den britiske filosof Roy Bhaskars tanker. Dette

videnskabsteoretiske perspektiv hævder at der findes en virkelighed, som er uafhængig af hvordan vi måtte opfatte den eller hvad vi mener om den. Der er altså tale om en klar afstandtagen fra, at "samfundet" kan forstås enten som et deduktivt system (ex. logisk positivisme) eller som en af forskeren skabt social konstruktion af virkeligheden, der ikke kan forstås uafhængigt af forskerens tankesæt (subjektiv idealisme) (Fuglsang, Olsen, & Rasborg, 2013, s. 173). Bhaskar har materialiseret denne distinktion således, at han skelner mellem den *transitive* og den *intransitive* dimension (Buch-Hansen & Nielsen, Kritisk realisme, 2012, s. 277-280). Den transitive dimension omfatter, alt det vi ved om verden og som typisk betegnes det epistemologiske. Det omfatter således teorier, begreber og beskrivelser, hvilket Bhaskar betegner som videnskabens råmateriale, hvorved han understreger, at eksisterende viden danner grobund for at kunne producere ny viden. Der inkorporeres på denne vis et historisk element i den transitive sfære, da vidensproduktion sker på baggrund af menneskelig aktivitet i den sociale verden. (Buch-Hansen & Nielsen, Kritisk Realisme, 2008, s. 22). Den transitive dimension omfatter også de strukturelle forhold i samfundet og hvordan disse bidrager til at påvirke handlinger og praksisser på individniveau og hvordan disse handlinger og praksisser kan have tilbagevirkende effekter på de strukturelle forhold. Det er således en måde, at forstå, hvordan samfundets mekanismer på mikro- og makroniveau påvirker hinanden gensidigt. Den intransitive dimension omfatter verden som den faktisk er, uagtet vores viden om den eller forståelse af den og dermed det ontologiske. Det intransitive består således af de objekter videnskaben skal producere viden om og som i et kritisk realistisk perspektiv, eksisterer uafhængig af menneskers viden om det (Buch-Hansen & Nielsen, Kritisk realisme, 2012, s. 281). Hvor den transitive dimension beskæftiger sig med sammenhængen mellem strukturer og praksisser, fokuserer den intransitive dimension på om at forstå de underliggende mekanismer, der ligger bag strukturerne. Den intransitive dimension beskæftiger sig således med at forstå årsagerne til hvorfor samfundet ser ud som det gør. Sondringen mellem det transitive og det intransitive rummer således en opdeling mellem viden og væren, hvor væren vægtes højest. Kritisk realisme påstår at verden er dyb og inddeler virkeligheden i tre domæner. Det *empiriske domæne* der refererer til vores erfaringer og observationer, det *faktiske domæne*, der består af alle de fænomener og de begivenheder der finder sted uanset om de bliver erfaret eller ej. Slutteligt opererer kritisk realisme, inspireret af Marx, med det *dybe domæne*, som omfatter de ikke observerbare strukturer og mekanismer, der forårsager begivenhederne i det faktiske domæne (Buch-Hansen & Nielsen, Kritisk realisme, 2012, s. 282).

Det er ifølge kritisk realisme, det dybe domæne, der bør være genstand for videnskaben. For dette speciale betyder det, at de dokumenter der danner grundlag for analysen, befinder sig i det empiriske domæne og de diskurser der afdækkes i dokumenterne, befinder sig i det faktiske domæne. Ifølge den kritiske realisme er disse diskurser i virkeligheden styret af strukturer og mekanismer, som befinder sig på det dybe domæne og derfor ikke er umiddelbart synlige. I nærværende speciale, kan det forstås således, at den stigende mistrivsel blandt unge er den diskurs der eksisterer på det faktiske domæne, men at denne diskurs er påvirket og styret af underliggende strukturer, som det er dette speciales egentlige formål at forsøge afdække. Vejen til dette går i igennem en diskursanalyse af udvalgte dokumenter, der skønnes væsentlige indenfor feltet, hvilket beskrives nærmere i de følgende afsnit. Den kritiske realisme, hævder at den sociale virkelighed er et åbent system og derfor ikke indeholder uforanderlige mønstre (Buch-Hansen & Nielsen, Kritisk realisme, 2012, s. 279). At have indtaget et kritisk realistisk standpunkt, betyder derfor, at man ikke kan udtale sig om en endegyldig sandhed, hvilket derfor ikke er dette speciales formål.

4 Metode

I det følgende redegøres på baggrund af ovenstående videnskabsteoretiske afsnit for specialets metodiske tilgang og analysestrategi. Indledningsvist præsentes kritisk diskursanalyse, samt Faircloughs begrebsapparat. Der findes flere diskursanalytiske retninger, fælles for dem alle er, at de hævder, at adgangen til virkeligheden går gennem sproget (Jørgensen & Philips, 1999, s. 17). Således betragtes sproget ikke blot som en strøm af ord, men som en transformator, der konstituerer den sociale verden. Den britiske lingvistik professor Norman Fairclough mente at sprogbrug er en *”social praksis mere end en rent individuel aktivitet eller en simpel afspejling af situationsbestemte variable”* (Fairclough, 2008, s. 17), og dermed bidrager sproget både til at reproducere og forandre viden, identiteter, sociale relationer og magtrelationer. I dette speciale anvendes kritisk diskursanalyse, specifikt med udgangspunkt i Faircloughs tanker og inspiration fra hans *”æskemodel”*, som metode til at afdække hvilke diskurser der hersker på området i forståelsen af mistrivsel.

4.1 Kritisk diskursanalyse

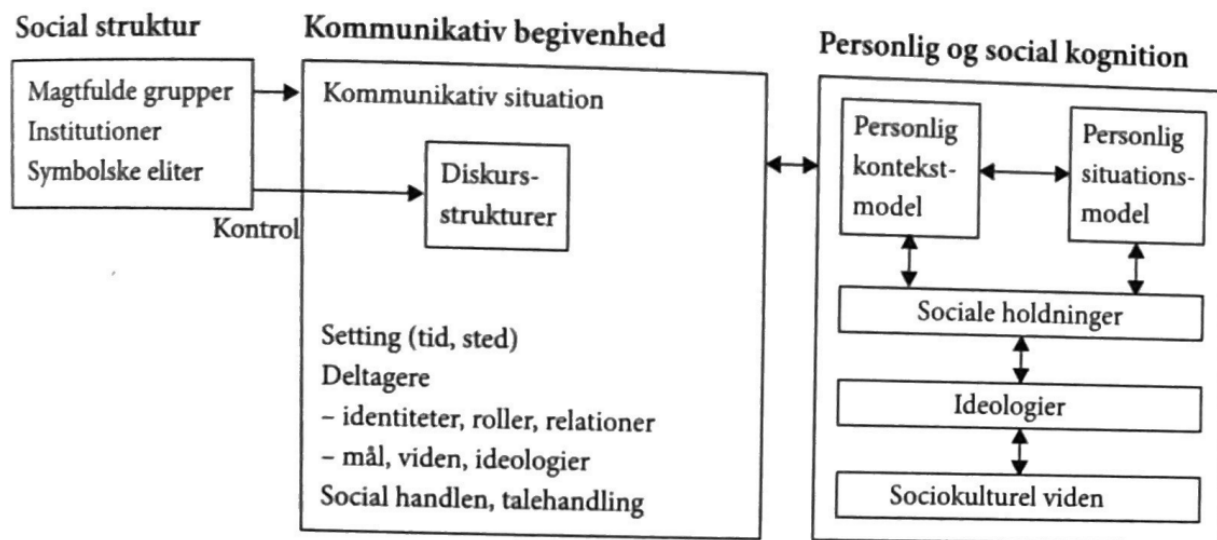
Kritisk diskursanalyse (KDA) er både en teori og en metode, der kan betragtes som et modsvar til den postmoderne strømning, med rødder i kritisk teori og fokus på forholdene mellem sprog og magt (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 61). Fairclough fremhæver at KDA primært skal:

- Undersøge diskurs i relation til sociale processer, ikke kun tegn og tekst
- Lave en systematisk tekstanalyse, frem for en løse kommenteren
- Have et normativt sigte

KDA har således til formål at have et kritisk blik på den meningsdannelse, der finder sted i bl.a. sprogbrugen (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 62) og afdække hvordan specifikke diskursstrukturer benyttes til at reproducere social dominans (Van Dijk, 2017, s. 326). Kravet om normativitet sigter til, at KDA kan betragtes som en form for kritisk samfundsvidenskab, der er orienteret imod at belyse samfundsproblemer. Fokus placeres dermed hos De, der har problemerne, de dårligst stillede, undertrykte eller socialt ekskluderede (Fairclough, 2008, s. 99) og diskursanalysen har dermed i sit udgangspunkt allerede taget stilling. Det betyder at diskurser ikke er neutrale, men derimod påvirket af de normer og værdier, der eksisterer i samfundet, ligesom de virker tilbage på disse. Faircloughs tilgang til KDA fokuserer på, hvordan sprogbrug og diskurser er med til at skabe og opretholde magtforhold og sociale hierarkier i samfundet. Han argumenterer for, at disse ikke blot er et udtryk

for magt og ideologi, men også er med til at skabe og forme den. Se skemaet nedenfor (Van Dijk, 2017, s. 331).

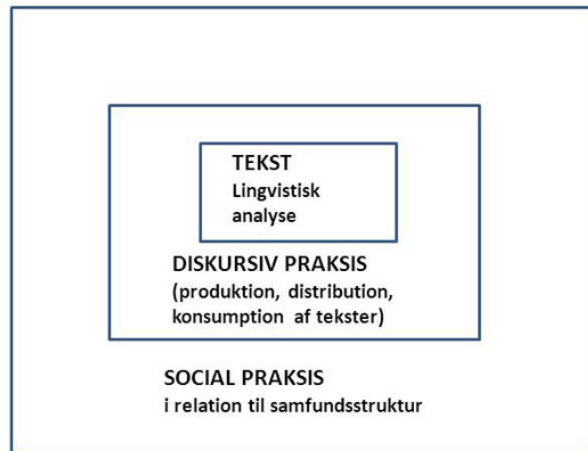
Figur 13.1. Skema over diskursiv reproduktion af magt.

Den omtalte "æskemodel" indebærer tre niveauer af analyse: Tekst, diskursiv praksis og sociale praksis. På tekst niveau analyseres det sproglige indhold og formen af tekster, herunder hvordan sproget bruges til at skabe og opretholde magtforhold og ideologiske diskurser. Der er altså tale om det tekstlige produkt af den sociale praksis. På diskursiv praksis-niveauet undersøges de sociale og institutionelle processer, der er involveret i produktionen, distributionen og modtagelsen af tekster og diskurser. På det sociale praksisniveau undersøges de bredere samfundsmæssige sammenhænge, der bidrager til produktionen og opretholdelsen af diskurser og magtforhold (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 71). Her sættes analysen af de to foregående niveauer ind i en samfundsmæssig sammenhæng eksempelvis ved at sammenkoble med andre teorier (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 77). Det er denne manøvre, der flytter analysen til det dybe domæne jf. kritisk realisme. Således involverer Faircloughs kritiske diskursanalyse både en deduktiv tilgang, hvor teori og hypoteser danner grundlag for analytiske valg, en induktiv tilgang, hvor empiri og data undersøges og analyseres og en abduktiv tilgang, hvor teori og empiri kontinuerligt påvirker hinanden.

Norman Faircloughs tredimensionelle diskursbegreb

Modellen illustrerer, hvordan tekstniveauet er indlejret i bredere diskursive praksisser og samfundsmæssige forhold og understreger vigtigheden af at forstå, den kontekst som teksten indgår i. Analysen af det tekstlige produkt, næranalysen, vil i dette speciale være inspireret af en systemisk funktionel lingvistisk tilgang i den forstand, at der vil være et fokus på typer af *agens*, altså hvordan aktører tilskrives handling eller passivitet, hvilket også kan betegnes som en transitivetsanalyse. Eksempler på forskellige handlinger kan være: *Materielle processer*, som arbejde, løbe eller spise, *verbale processer*, som sige, hævde eller fortælle, *mentale processer*, som tænke, forstå eller erkende, *emotionelle processer*, som føle, se eller høre og *relationelle processer*, som være eller have. I den analytiske anvendelse vil man se efter, hvordan man omtaler andre eller sig selv i hhv. aktive eller passive processer. Faircloughs tilgang til næranalysen, er det der betegnes pragmatisk og som fokuserer på præsuppositioner og talehandlinger. Et udtryk for dette ses i analysen af antagelser teksten. Der skelnes mellem eksistentielle antagelser, der rummer forestillingerne om at et begreb/fænomen findes ex. mistrivsel. Propositionelle antagelser, der omhandler hvilke egenskaber, der knytter sig til begrebet ex. trivsel og værdiantagelser, der indeholder de værdier, der knytter sig til fænomenet ex. at mistrivsel er et socialt problem (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 68). Ved at analysere efter antagelser, leder man dermed efter det der ikke bliver sagt direkte, men siges mellem linjerne.

Fairclough skelner mellem diskurs med lille d, som refererer til den konkrete sprogbrug på tekstniveau og Diskurs med stort D, som refererer til betydningen i et mere abstrakt meningsunivers. Diskursanalyse kan beskrives som den dynamik, der udgør udvekslingen mellem *diskurs* og *Diskurs*

(Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 77). Ser man i sin analyse på en tekst ift. Diskursen, altså med stort D og dermed i den sociale praksis, kalder Fairclough dette for *intertekstuel analyse*. Ser man derimod på teksten ift. til andre tekster indenfor samme eller andre diskurser, altså med lille d, kalder han det en *Rekontekstuel analyse*. At se på hvordan diskurser har påvirket hinanden, er et udtryk for intertekstualitet. Ved at trække på eksisterende diskurser og omfortolke dem på nye måder, skabes der forandring, men disse muligheder begrænses af de eksisterende magtrelationer (Jørgensen & Philips, 1999, s. 85). Der findes ikke trin for trin anvisninger, der sikrer, at diskursanalysen udføres korrekt, men Fairclough har udviklet nogle begreber, der kan være behjælpelige ift. at, forbinde næranalyse af det tekstlige niveau med analysen af den sociale praksis. *Hegemoni*: Her undersøges spændings- og styrkefeltet mellem forskellige diskurser mhp. at afgøre hvilken diskurs er stærkest. *Rekontekstualisering*: Her er fokus på om diskurserne omtydes, som følge af påvirkninger fra andre diskursopfattelser ex. om en sundhedsdiskurs adapteres i en social kontekst. *Operationalisering*: Hvordan effektueres eller omsættes en diskurs i praksis (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 85-86).

4.2 Analysestrategi

Kritisk diskursanalyse er både en teori og en metode, som teoretisk kan problematisere og empirisk undersøge forholdet mellem den diskursive praksis og sociale og kulturelle udviklinger (Jørgensen & Philips, 1999, s. 72). Der findes ikke konkrete metodiske analysestrategier for hvordan en kritisk diskursanalyse udføres. Fairclough henviser til, at det afhænger af hvilket materiale der analyseres og det formål hvormed det analyseres (Fairclough, 1992). I nærværende analyse tages udgangspunkt i Faircloughs tre dimensioner, som udgøres af tekstanalyse, diskursiv praksis og social praksis. I de tre dimensioner inddrages de begreber, der er redegjort for i ovenstående afsnit. I operationaliseringen af Faircloughs model har jeg hentet inspiration i neksusanalysen (mediated discourse analysis) repræsenteret ved Scollon & Scollon, der anvender begrebet *mapping* til at kategorisere og organisere datamateriale (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 106). For nemheds skyld har jeg på det tekstlige niveau udvirket dette gennem farvekodning, således at beskrivelser, der indikerer typer af *agens* (udsagn der henfører til handling), er markeret med lilla, *eksistentielle antagelser* (udtalelser der fremsiges som sandhed) markeres med grønt, de *proportionelle antagelser* (udtalelser der fremsiges om noget der er sammenhængende) markeres med blå og *værdiantagelserne* (udsagn der rummer værdiladninger eller følelser) markeres med rødt (Se s. 15 for uddybende eksempel). Alt tekstmateriale er kodet samlet og derefter inddelt i mindre dele og analyseret i forhold til de af Faircloughs begreber, der skønnes relevante.

Analysen er inddelt i tre kapitler, hvor hvert kapitel har fokus på, hvilke diskurser der hersker indenfor hhv. det politiske, det socialfaglige og det forskningsmæssige område. Der tages som udgangspunkt afsæt i, hvorvidt der kan spores en handlings- eller forståelsediskurs indenfor feltet, samt om der er tilkommet nye diskurser, der har ændret ved disse diskurser i deres oprindelige forstand, således at der er kan påvises rekontekstualitet.

Der vil indledningsvis for hvert kapitel, blive redegjort for analysestrategien for det enkelte kapitel.

4.3 Metodekritik

Kritisk diskursanalyse, er blevet mødt af kritik fra flere kanter. Først og fremmest for at være metodisk upræcis, dernæst for at være normativ, da sidstnævnte kan resultere i, en underanalyse fordi man har valgt side, eller sagt på en anden måde, ”man finder det man leder efter”. Metoden er også blevet kritiseret for det paradoksale i at som magt kritisk retning, selv at være undergået en institutionalisering, med professorater på universiteter og kanoniserede værker.

For at imødegå kritikken, peges der på at næranalysen, altså analysen af det tekstlige produkt, giver mulighed for andre udfald end det, der er i overensstemmelse med ens eget synspunkt. Dernæst skal det fremgå tydeligt, hvordan koblingen mellem teksten og den sociale praksis sker, samt hvordan de diskursive analyseresultater, kan resultere i konklusioner om den sociale praksis.

Slutteligt er det væsentligt at gøre sig klart, hvori det normative i analysen består (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 64-65). Sidstnævnte er for nærværende speciale relativt nemt at redegøre for, da socialt arbejde, som udgangspunkt, er rettet mod samfundsskabte problemer og altid placerer fokus hos de dårligst stillede, i denne sammenhæng hos de, der er i mistrivsel. Jeg tilslutter mig, altså for så vidt, at det at være i mistrivsel er et problem. Når det er sagt, skal det tilføjes, at da dette speciale ønsker at afdække herskende diskurser i forståelsen af mistrivsel, er der ikke tale om at rejse normativ kritik. Specialet sigter mod at synliggøre hvilke problemforståelser, der hersker på området, samt beskrive nuancerne i styringen mhp. at debattere hvilke implikationer dette kan have for det sociale arbejdes praksis. Således er det specialets ønske, at rejse en denaturaliserende kritik (Monrad & Olesen, 2018, s. 311-312).

5. Dokumentudvælgelse

For at gennemføre en KDA er det nødvendigt at vælge passende kilder, såsom en tekst, tale eller anden form for kommunikation, som kan undersøges på et dybtgående niveau. I det følgende afsnit præsenteres de dokumenter, der udgør det empiriske grundlag for den fremadrettede analyse. Der anlægges i specialet et bredt fokus på problemstillingen, hvorfor dokumenterne også har et bredt sigte. I udvælgelsen er der sondret i kriterierne, således at dokumenterne er vurderet i forhold til deres autenticitet, troværdighed, repræsentativitet og mening (Lynggaard, 2010, s. 147-148). I nærværende speciale vurderes dokumenterne at score højt ift. alle kriterierne, hvilket betyder, at de skønnes relevante for den problemstilling der undersøges. Dokumenterne skal anvendes til at opnå en indsigt i, hvilke diskurser, der hersker i forståelsen af mistrivsel blandt unge i en dansk kontekst, hvorfor der er opstillet et inklusionskriterie, om at de udvalgte dokumenter bidrager med perspektiver i dansk kontekst. Yderligere er det afgørende, at de udvalgte dokumenter henvender sig bredt, hvorfor der udelukkende er udvalgt sekundære og tertiære dokumenter, der henvender sig til offentligheden, herunder også specifikt til fagpersoner (Lynggaard, 2010, s. 139). Der er på baggrund af ovenstående kriterier udvalgt 7 dokumenter, der vurderes relevante at undersøge gennem en diskursanalyse, med formålet at opnå viden der kan bidrage til besvarelse af specialets problemformulering.

Dokumenterne er udvalgt således, at de skønnes at være repræsentative indenfor hver deres område og således kan anvendes til at afdække de herskende diskurser i forståelsen af mistrivsel, indenfor hhv. det politiske, det socialfaglige og det forskningsmæssige felt. Indenfor det politiske område er der udvalgt tre på hinanden følgende regeringsgrundlag. Dette med henblik på dels at afdække de eksisterende herskende diskurser, men også eventuelle bevægelser over de seneste år. For det socialfaglige område, er der udvalgt to dokumenter udarbejdet af ministerier og styrelser. Dokumenterne er udarbejdet således, at de indeholder anbefalinger til regeringen og anvisninger til kommuner, regioner og fagprofessionelle ansat i disse organisationer og de skønnes således at indeholde overordnede perspektiver ift. fagprofessionerne. De sidste dokumenter er valgt som følge af, at de udgør en stor del, af den danske forskning der findes på området. Således forventes det, at den nyeste viden er repræsenteret i disse dokumenter, men også de diskurser, der hersker i dette felt.

Dokumenterne er præsenteret i tabellen herunder.

Dokument	Indhold og formål
Politisk perspektiv	Den nuværende regerings syn på unges mistrivsel, årsagerne hertil og løsningerne herpå. (S, V, M) regeringsgrundlag-2022 (3).pdf
Regeringsgrundlag 2022 ”Ansvar for Danmark”	
Politisk Perspektiv	Den tidligere regerings syn på unges mistrivsel, årsagerne hertil og løsningerne herpå. (S, B, SF, Ø) Retfærdig retning for Danmark_2019-06-25_ENDELIG.pdf
Regeringsgrundlag 2019 ”Retfærdig retning for Danmark”	
Politisk Perspektiv	Den forgående regerings syn på unges mistrivsel, årsagerne hertil og løsningerne herpå. (V, LA, C) final02_regeringsgrundlag2016_upload.pdf
Regeringsgrundlag 2016 ”For et friere, rigere og trygt Danmark”	
Socialfagligt perspektiv Anvisninger til regeringen	Fagligt udspil til grundlag, for en langsigtet plan for et løft af den samlede indsats både i forhold til mental sundhed og psykisk lidelse og som går på tværs af sektorgrænser. Det faglige oplæg skal således danne grundlag for regeringens udspil til en samlet 10-årsplan for udvikling af psykiatrien 10AARS_PSYK-PLAN_260122_LOW.pdf
10 års planen for psykiatrien Udgivet af Social- og Sundhedsstyrelsen (2022)	
Socialfagligt perspektiv Anvisninger til fagpersoner	Formålet er, at PPR’s potentiale til at observere og reagere på børn og unge i psykisk mistrivsel eller tegn herpå udnyttes bedre ved at styrke PPR’s mulighed for at tilbyde lettere behandling. 200619-faglige-anbefalinger-vedr-udvikling-og-implementering-af-lettere-behandlingstilbud-i-ppr.pdf (uvm.dk)
Faglige anbefalinger vedr. udvikling og implementering af lettere behandlingstilbud i PPR Udgivet af Børne- og Undervisningsministeriet (2020)	
Forskning	Noemi Katznelson, Mette Pless, Anne Görlich, Liv Graversen ”Ny udsathed i ungdomslivet – 11 forskere om den stigende mistrivsel blandt unge” Noemi Katznelson, Mette Pless, Anne Görlich Om ny udsathed i ungdomslivet
Ny udsathed i ungdomslivet (2019) Mistrivsel i lyset af tempo, præstation og psykologisering (2022)	

6. Analyse

Dette analyseafsnit er inddelt i tre kapitler der hver især fokuserer på at afdække hvilke diskurser der er dominerende indenfor hhv. det politiske-, det socialfaglige- og det forskningsmæssige felt. Kapitlerne er opbygget således, at der indledningsvis foretages en diskursanalyse af udvalgte passager fra de ovenfor præsenterede dokumenter. På baggrund af denne analyse findes den eller de herskende diskurser på området, som herefter kobles til den diskursive praksis, ved at se på samspillet med andre diskurser. Afslutningsvis sammenholdes de fremanalyserede diskurser med eksisterende samfundsteorier, for på denne vis at koble diskurserne til den sociale praksis.

6.1 Politiske diskurser

Dette kapitel fokuserer på at afdække hvilke diskurser, der er herskende indenfor det politiske område. Det empiriske grundlag består af de dokumenter der har udgjort de seneste tre regeringsgrundlag altså fra hhv. 2016, 2019 og 2022. Det er i alle tre dokumenter indledningen til afsnittene om børn og unge, der er udvalgt til analyse og dermed nogle længere tekstpassager. Dokumenterne analyseres kronologisk mhp. at afdække de bevægelser og dermed diskurser, der måtte have været, hvilket opsamles på det diskursive praksis niveau, hvor det sammenholdes med de anbefalinger, der findes i dokumenterne. Afslutningsvis sættes de fremanalyserede diskurser ind i den sociale praksis ved at sammenholde med eksisterende teori. Kapitlet indeholder således både en rekontekstuel- og en intertekstuel analyse.

6.1.1 Regeringsgrundlaget 2016

I 2016 bestod regeringen af Venstre, Liberal Alliance og Konservative og regeringsgrundlaget er underskrevet af de respektive partiledere, Lars Løkke Rasmussen (V), Anders Samuelsen (I) og Søren Pape Poulsen (C) og bærer titlen ”For et friere, rigere og mere trygt Danmark”. I og med, der er tale om en borgerlig regering er det forventeligt at dokumentet bærer præg af borgerlige liberale diskurser. Dokumentet indeholder ikke betegnelsen mistrivsel og forholder sig dermed heller ikke til fænomenet som sådan. Dette synes helt i tråd med den indledningsvist skitseret udvikling, hvor mistrivlsen blandt unge for ganske få år siden ikke havde stort fokus og ikke var et selvstændigt tema. Dog omhandler kapitel 4 i dokumentet, regeringens politiske visioner for ungdommen og dermed også deres syn på, hvilke udfordringer der findes i og for denne målgruppe. Kapitlet bærer titlen ”Alle unge skal have et godt afsæt” og nedenstående passage er kapitlets indledning, som er udvalgt til nærmere analyse.

” Langt de fleste unge tager en uddannelse og klarer sig godt. Men der er fortsat en for stor gruppe unge, som falder igennem. Mange fordi de forlader folkeskolen med helt utilstrækkelige faglige forudsætninger. For mange kan reelt ikke læse, skrive eller regne, selv om de har gået ti år i skole. De er i stor risiko for at få et liv på kanten af samfundet.”

Ovenstående linjer indleder kapitlet og indeholder som det ses alle tre typer af antagelser. Regeringen udtrykker, at der er for mange unge, der ”falder igennem”, uden at uddybe hvad dette dækker over, eller hvor mange, det faktisk drejer sig om. Dette italesættes som en eksistentiel antagelse, altså noget der findes, en sandhed og dermed heller ikke en påstand, der kan diskuteres. Efterfølgende argumenteres der gennem brug af proportionelle antagelse for at dette skyldes ringe faglige forudsætninger, for hvilket ansvaret indirekte placeres ved folkeskolen. Afslutningsvis begrundes bekymringen for denne tilstand med risikoen for ”at få et liv på kanten af samfundet” igen uden at uddybe hvad dette indebærer, men derigennem tilskrives en negativ værdi til at være på kanten eller udenfor samfundet.

”Ordentlige faglige forudsætninger er afgørende for at sikre social mobilitet. Derfor kan vi ikke acceptere, at dette problem forbliver uløst år efter år. Vi bliver nødt til at gribe det an på en ny måde.”

I den næste passage bruges den proportionelle antagelse til at sætte lighedstegn mellem faglige forudsætninger og social mobilitet, hvilket understreges og forstærkes gennem brug af det faktive verbum ”sikre”. Samtidig ligger det implicit i formuleringen, at social mobilitet er et overordnet politisk mål for alle unge. Denne påstand følges op af udsagn præget af stærk agens. Først ved at påstå at der for længe ikke er blevet handlet på problemstillingen, dernæst ved hævde, at der skal handles anderledes.

”Der er behov for et brud med vante måder at gøre det på. Tænke nyt. Skabe håb. Fokus har i for høj grad været på vilkårene for borgere, der efter mange år på offentlig forsørgelse er endt som socialt marginaliserede. Vi skal sætte tidligere ind med en markant styrket indsats.”

Denne næste passage er også præget af agens som handlingsudsagn eksempelvis bryde, skabe og sætte tidligere ind, som materielle processer og tænke som mental proces. Igen får regeringen italesat sig selv som en aktivt handlende enhed i modsætning til det der var tidligere. Udsagnet indeholder

også en stærk værdimæssig antagelse, der kan fremstå kontroversielt, nemlig at fokus tidligere har været rettet mod socialt udsatte, der som følge af den offentlige forsørgelse er blevet socialt marginaliserede. Det er vanskeligt at vide, hvilken indsats der sigtes til her om det er den politiske, den socialfaglige eller det er indsatserne i folkeskolerne og på uddannelsesinstitutionerne som tidligere er nævnt. Ligeledes er det vanskeligt at få tidsperspektivet til at passe eftersom unge mennesker, sjældent har kunne modtage offentlig forsørgelse i mange år, da det som udgangspunkt er et krav, at man er fyldt 18 år, for at modtage, eksempelvis kontakthjælp, uddannelseshjælp osv.

I den næste passage intensiveres de værdimæssige antagelser.

”Regeringen vil arbejde for, at alle unge får et godt afsæt. De må ikke tabes på grund af manglende faglige forudsætninger. Men heller ikke på grund af en svag social baggrund, eller fordi børnene er opvokset i et kulturelt parallelsamfund, hvor normen er, at voksne ikke arbejder. Hvor det, man ser og lærer, er, at forsørgelsesgrundlaget er offentlige overførsler, og at det at yde en indsats og bidrage til fællesskabet ikke udløser ros og respekt”

Regeringen italesætter indledningsvist igen sig selv som handlekraftig gennem brug af materiel proces ved anvendelse af ordet arbejde. Dernæst repeteres påstanden om risikoen for at blive ”tabt”, altså være udenfor samfundet, som følge af enten manglende faglige forudsætninger eller familiemæssige sociale belastninger. Dette glider over i en påstand om, at unge med ikke etnisk danske forældre qua deres forældres adfærd, er indlært, at man ikke skal arbejde og ikke bliver anerkendt for at være en del af fællesskabet og dermed samfundet. Dermed siges der indirekte to ting. Dels, at fællesskaber knyttes til arbejdsmæssige forhold og dels, at det ”worst case scenario”, at falde igennem eller at være tabt, som i dokumentet indtil nu er fremmalet som den yderste konsekvens, er et ønske eller et ideal, for indvandrere.

”Alle børn og unge skal have de basale faglige færdigheder, der er så afgørende for deres muligheder senere i livet. Vi vil styrke indsatsen og øge fokus på de unge, som ellers kan risikere at havne på kanten af samfundet. En tidlig indsats kan bidrage til at bryde et dårligt mønster. Det drejer sig blandt andet om dagtilbuddene, folkeskolen, i forhold til ungdomsuddannelserne, og før de unge for alvor havner i kriminalitet” (Regeringen, For et friere, rigere og mere trygt Danmark, 2016, s. 16)

I den sidste passage af indledningen opsummeres de pointer, der er fremført gennem dokumentet, særligt at unges faglighed skal forbedres og det fremhæves igen, at dette skal ske i folkeskolen eller på ungdomsuddannelserne. Afslutningsvis anvendes en værdimæssig antagelse til at konkretisere de mere tvetydige formuleringer om at falde igennem og være tabt, ved at sammenkoble med risikoen for at ende i kriminalitet.

6.1.2 Regeringsgrundlag 2019

I 2019 fik Danmark en et partis regering, bestående af socialdemokratiet. Der blev dog udformet et ”forståelsespapir” mellem regeringen og dens støttepartier, som bestod af Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten. Dokumentet er underskrevet af Mette Frederiksen (A) Morten Østergaard (B), Pia Olsen Dyhr (SF) og Pernille Skipper (Ø). Der er tale om partier fra den traditionelle venstrefløj og derfor er det forventeligt, at der sker et værdimæssigt skifte fra de mere liberale- til de socialistisk funderede diskurser. Dokumentet bærer titlen ”Retfærdig retning for Danmark”. Ligesom i 2016 er ordet mistrivsel ikke anvendt, men ordet trivsel er anvendt to gange i anbefalingerne. Analysen her tager dog som ovenfor udgangspunkt i indledningen til kapitlet, der omhandler de politiske ambitioner for børne og ungeområdet, ”Danmark skal være det bedste land at være barn i”

Takket være de stærke, forpligtende fællesskaber vi har bygget i Danmark, har hver ny generation kunne gå en bedre fremtid i møde end den forrige. Stadig flere har fået muligheder, som deres forældre ikke havde. Bliver det også sådan for vores børn? Får de et bedre liv end os? Bliver fællesskabet stærkere for dem? På papiret er mulighederne der. Men ulige vilkår og betingelser i opvæksten findes stadig i vores samfund.”

Kapitlet indledes med et afsnit, der ligesom det foregående regeringsgrundlag indeholder alle tre typer antagelser. Der anvendes proportionelle antagelser til indledningsvis at ride op, at samfundet som vi kender det er skabt på baggrund af de og det der gik forud. Den værdimæssige antagelse fremkommer her ved at stille spørgsmålstejn ved den indledende præmis, for derigennem netop at implicere, at det ikke længere nødvendigvis bliver bedre for hver generation og dermed at vilkårene for børn og unge forringes, hvilket således i dokumentet fremskrives som en fejl. Den eksistentielle antagelse består efterfølgende i at stadfæste, at det kunne være anderledes og flytte fokus til uligheden i samfundet.

”Gode vuggestuer, dagplejere og børnehaver spiller en helt afgørende rolle i forhold til kvaliteten af børns hverdag og relationer, deres tidlige læring og udvikling. Daginstitutionerne bidrager i høj grad til at modvirke negativ social arv blandt de børn, der kommer fra ressourcetsvage familier. Samtidig er de vigtige for integrationen af børn med anden etnisk baggrund. Det samme er folkeskolen. Folkeskolen er fællesskabets skole, og den er fundamentet for at alle elever får kundskaber og færdigheder, der forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere. Folkeskolen er afgørende for at forberede alle elever til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre.”

Den næste passage er lang og som farvemarkeringen viser er der udelukkende tale om proportionelle antagelser, altså udsagn, der knytter egenskaber til noget. I dette tilfælde til velfærdsstatens institutioner på børne og ungeområdet, altså daginstitutionerne, folkeskolen og ungdomsuddannelserne i hvad der nærmest kan beskrives som en hyldest. Det beskrives at fundamentet for både faglige og sociale forudsætninger dannes i disse institutioner, der betegnes som afgørende for netop at udligne ulighed fremme integration. Særligt folkeskolen fremhæves i den forbindelse som *” afgørende for at forberede alle elever til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre.”*, hvilket må siges at være et ganske andet billede end der blev tegnet i det foregående regeringsgrundlag.

Folkeskolen – og vores velfærdsinstitutioner i øvrigt – skal også bidrage til at sikre, at børn med funktionsnedsættelser får gode udfoldelsesmuligheder. I det hele taget er fri og lige adgang til uddannelse en grundpille i det danske velfærdssamfund. Det er ikke kun retfærdigt – det er også økonomisk klogt. En veluddannet befolkning, der til stadighed bliver dygtigere, er en forudsætning for, at danske virksomheder kan klare sig i en hårdere global konkurrence. Alligevel er der i de senere år gennemført årlige besparelser, hvilket har forringet kvaliteten af uddannelserne.

Fremhævelsen af velfærdsstatens institutioner forsætter i denne passage, der indledes med proportionelle antagelser om, disse institutioners betydning for børn med funktionsnedsættelser. Det knyttes til den værdimæssige antagelse at dette udover at være retfærdigt også er det mest rentable, samt gavnligt for virksomhederne og den globale

konkurrence. Således appelleres der ikke blot til traditionelle socialistiske værdier, som ”fri og lige adgang” men også langt mere liberale værdier, som økonomi og fri konkurrence. Afsnittet afsluttes med et handlingsudsagn, der tilskriver tidligere regeringer intransitivitet, altså manglende handling.

Som samfund oplever vi en stadig større psykisk sårbarhed blandt børn og unge. Det er et af det moderne samfunds største problemer – og derfor en af samfundets største opgaver. Ikke et eneste barn, ikke en eneste ung, skal stå alene med sine problemer. En ny regering skal føre en børne-, unge-, skole- og uddannelsespolitik, der gør Danmark til verdens bedste land at være barn i, som satser på uddannelse, tager livtag med den stigende psykiske sårbarhed og har som erklæret mål at give alle børn lige muligheder i livet.

I den ovenstående sats, nævnes psykisk sårbarhed for første gang, som en udfordring blandt unge og et voksende problem, hvilket italesættes som en eksistentiel antagelse, altså noget der findes. Dette følges op af udsagn om agens omhandlende den eksisterende regering som er udmøntet i materielle processer, som *føre, tage* og *satser* og verbale proces ved brug af *erklæret*. Det understreges her, at den voksende psykiske sårbarhed blandt unge, skal betragtes som samfundets opgave at løse og dermed heller ikke et individuelt problem.

”Et af de enkeltstående mest betydningsfulde forhold for vores børns muligheder her i livet er, om de er omgivet af dygtige og engagerede voksne. Og om der er nok voksne, så der er tid og plads til at se det enkelte barn. Det vil tage tid at uddanne og derpå ansætte mere pædagogisk personale og flere undervisere, men det er af afgørende betydning, at vi går i gang.”

Det ovenstående afsnit er det afsluttende i denne indledning og her argumenteres for, at der skal uddannes og ansættes mere personale i institutionerne, underforstået at der indtil nu har været for lidt. Denne indirekte indrømmelse kan ses som et udtryk for erkendelse, af at der er behov for forbedringer af institutionerne, men årsagerne forklares med manglende ressourcer ikke manglende faglige forudsætninger som i det foregående dokument. Den afsluttende sætning antyder at dette skridt er nødvendigt og det ligger dermed implicit, at ikke at gøre det kan få konsekvenser.

6.1.3 Regeringsgrundlag 2022

Efter folketingsvalget i 2022, fik Danmark for første gang siden 1993 en flertalsregering, bestående af, Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne. Dokumentet er som de foregående underskrevet af partilederne hhv. Mette Frederiksen (A), Jakob Ellemann Jensen (V) og Lars Løkke Rasmussen (M). Da der nu er tale om en konstellation, der går over den politiske midte, kan det forventes at der vil være både traditionelt socialistiske- og liberale diskurser præsenteret. Dokumentet har overskriften ”Ansvar for Danmark” og bærer præg af, at der nu er kommet fokus på mistrivsel. I kapitlet om børn og unge, optræder der nu et selvstændigt afsnit om ”trivsel”, under denne overskrift. Det er den indledende passage fra dette afsnit der danner grundlag for denne del af analysen.

”Et godt liv starter med et godt børneliv. Alle børn skal gives en tro på egne evner, livsmod og karakteregenskaber, som sætter dem i stand til at forme deres eget liv såvel som at præge de fællesskaber, de indgår i. Det forudsætter gode rammer for børn og unge – i familien, fritidslivet, lokalsamfundet og i daginstitutioner, skoler og fritidstilbud. Rammer, som både sikrer den nødvendige læring – fagligt, såvel som socialt – og som samtidig giver plads til børns frie leg og mulighed for at stå i egen ret.”

Indledningsvis anvendes eksistentielle antagelser til at fastslå, at fundamentet for et godt liv er betinget af nogle meget individrettede egenskaber, som selvtillid og mod. Dernæst anvendes proportionelle antagelser til at beskrive hvilke rammer der kan nære det mål og her udvides fokus fra velfærdssamfundets institutioner til også at omfatte lokalsamfundet og familien, som nok traditionelt kan betegnes som konservative dyder.

For selvom langt de fleste børn og unge har det godt, så oplever vi samtidig en bekymrende stigning i antallet, der ikke føler sig godt tilpas. Som f.eks. er ensomme eller mistrives. Vi skal have knækket kurven og fundet nye løsninger. Der er ingen enkle svar – men brug for en grundlæggende overvejelse og diskussion af, hvordan vi sikrer et stærkere fundament i vores børn og unge. Rettesnoren for regeringens børne- og ungepolitik er trivsel, myndiggørelse og livsmod. Vi skal styrke robustheden og selvtilliden hos vores unge.

Den ovenstående passage består af en eksistentiel antagelse, der uden at sætte tal på, fastslår, at stigningen i antallet unge der mistrives, er bekymrende. Dette følges op af udsagn om

handling fra regeringens side, stadig udtrykt gennem materielle og verbale processer, men også i mere vage termer, som ”knækket kurven” ”finde løsninger” og ”overvejelser”. Dernæst er der en gentagelse af fokus på de personlige egenskaber hos de unge, hvilket peger på en individualiserings diskurs, som tilskrives politisk agens gennem ønsket om at styrke robusthed og selvtillid, hvilket nok i praksis kan være vanskeligt politisk at regulere.

”For vi har en dygtig, fantastisk og engageret ungdom i Danmark. Al den kraft skal vi have sat meget bedre i spil i alle lag af vores samfund. Så de unge også kan se værdien i deres unikke bidrag og indgå i de mange fællesskaber, der udgør fundamentet i samfundet – og for mange også fundamentet i et godt liv”

Indledningen afsluttes med ovenstående linjer. Her hylides ungdommen som en ressource for samfundet, samtidig med at det antages ungdommen ikke selv kan se værdien i deres bidrag til fællesskaberne. Der lægges på denne måde et dobbelt ansvar hos de unge for, dels den situation de måtte være i, men også for selv at kunne få øje på en løsning til at komme ud af den igen og således forstærkes diskursen om individualisering.

6.1.4 Opsamling – diskursiv praksis

Analysen af ovenstående tekstmateriale, tager udgangspunkt i samme dokumenttype, nemlig regeringsgrundlag. Formålet med regeringsgrundlaget, er at den valgte regering kan signalere til befolkningen, de øvrige partier og pressen, hvad deres politiske ideologi og ambition er og hvad de vil arbejde for, en slags varedeklaration. Der er ikke tale om dokumenter der har retslige konsekvenser, men som kan betragtes som retningsgivende for de forvaltningsretlige reguleringer en regering vil gennemføre i en given valgperiode og dermed repræsenterer de en vis magt.

Som tidligere beskrevet er der i perioden 2016 til 2022 sket en udvikling i anvendelsen af begrebet mistrivsel, som hverken i 2016 eller 2019 er anvendt som betegnelse for vanskeligheder blandt unge. Hvis vi overfører diskurserne i forståelsen af at være udsat, som er beskrevet i afsnit 2.1.2 til perioden 2016 - 2022 ser vi en bevægelse fra en handlingsorienteret diskurs, over en mere forståelsesorienteret diskurs for igen at orientere sig i en mere handlingsorienteret retning. Det kommer til udtryk ved at der i 2016 er et stærkt individrettet fokus, ønske om på risikostyring ift. at forhindre at, eller ”sikre sig” at de unges situation ikke forværres. I 2019 rettes fokus mod de strukturelle betingelser de unge er underordnet, samtidig med at der ønskes mere helhedsorienterede indsatser. I 2022 er der antræk

til både en handlings- og en forståelsesdiskurs, i og med, der både præsenteres et blik på de rammer de unge indgår i (familien, fritidslivet, lokalsamfundet og i daginstitutioner, skoler og fritidstilbud), men også på "at sikre sig", at de unges ressourcer ikke spildes. Det kan således påvises en videreførelse af de herskende diskurser fra udsatteområdet.

Det ses at der i regeringsgrundlaget fra 2016, ikke var fokus på, de unges velbefindende, men i højere grad på konsekvenserne af, at de udfordringer der sandsynligvis har været i og for målgruppen. Det kommer til udtryk i en forståelse af, at skolerne og ungdomsuddannelserne er for dårlige til at ruste de unge til at kunne klare i sig samfundet, hvorfor de ender med at være en økonomisk og en social belastning for samfundet, i yderste konsekvens ved at ende som kriminelle. Der er altså primært fokus på, unge mennesker som mekanisme for samfundets opretholdelse og ikke omvendt. Der spores via idealet om social mobilitet, en diskurs om "præstation", som genfindes i anbefalingerne i regeringsgrundlaget. Her fremgår det, at der skal udmøntes en pulje til elevløft i skolerne såfremt:

"Midlerne fra puljen skal kun udbetales til skolerne, hvis de kan dokumentere, at de har løftet de fagligt svageste elevers niveau, særligt i dansk og matematik. Det vil give skolerne en ekstra tilskyndelse til at løfte de fagligt svageste og f.eks. til at udvikle og afprøve nye undervisningsmetoder. Det vil sætte øget fokus på, at alle børn bliver så dygtige, de kan."

Altså ikke kun et ønske om at øge de unges faglige præstationer, men også et betinget krav om at kunne dokumentere det, for at kunne få del i midlerne. Det kan virke lidt bagvendt at skulle søge midler til at opnå et mål, som man skal have opnået for at være berettiget til at modtage midlerne, som en slags ekstrem resultatløns. Selvom det ikke fremgår eksplicit, så må man formode at et sådan dokumentationskrav vil kunne imødekommes ved eksempelvis at indføre flere tests og fremlægge stigende karakterer i de nævnte fag, dansk og matematik. Endvidere betinger formuleringen at børnene ikke blot skal forbedre deres standpunkt, men blive "så dygtige, de kan", hvilket også understøtter og forstærker diskursen om præstation. Den meget formynderiske tone i synet på ungdommen, samt den direkte kritik af bl.a. folkeskolen, i dette regeringsgrundlag synes indirekte at danne fundament for regeringsgrundlaget fra 2019. Der bruges i dette regeringsgrundlag indledningsvis tid på at lave en slags oprids af velfærdsstatens "sejre" og dernæst uforholdsmæssigt meget plads på at fremhæve kvaliteterne ved og i dennes institutioner samt forklare eventuelle mangler ved disse med manglende ressourcer. Desuden lægges der vægt på, at udfordringerne blandt

unge er et samfundsproblem og at den enkelte ikke skal stå alene med hverken problemet eller løsningen. Det fremgår af anbefalingerne at Regeringen vil:

” Fremme børn og unges trivsel. En national handlingsplan for mental sundhed og en gennemgang af særligt uddannelsessystemet skal identificere tiltag, der fremmer børn og unges trivsel og mindske ”præstationskulturen”. Det skal blandt andet omfatte en vurdering af, om karakterer kan fylde mindre i uddannelsessystemet, om karakterskalaen skal ændres, om der skal indføres andre prøveformer samt færdiggøre den igangsatte evaluering af optagesystemet. En ny regering vil også afskaffe uddannelsesloftet.”

Denne anbefaling kan ses som direkte modstridende med anbefalingen fra den tidligere regering. Karakterer udpeges nu som en del af årsagen til problemerne for de unge og diskursen om præstation tillægges nu den modsatte betydning, hvor ”præstationskulturen” tilskrives som den direkte årsag til de unges udfordringer med den mentale sundhed. Dette er et eksempel på en hegemonisk kamp, hvor to forskellige opfattelser af et fænomen kæmper i et spændingsfelt, om retten til at herske, eller sagt med andre ord, om retten til at definere problemet.

I det gældende regeringsgrundlag fra 2022, er tonen skiftet en smule og ikke helt så anklagende som i 2016, men heller ikke helt lige så forstående som i 2019. Det ses ved, at blikket nu rettes mod de unges evner og ressourcer som regeringen ønsker udnyttes og anvendes bedre i samfundet interesse. Af anbefalingerne fremgår det at regeringen vil:

• Indkalde til en trepartsaftale om de næsten 45.000 unge, der i dag hverken er i gang med en uddannelse eller er i arbejde. Regeringen ønsker at samle alle ansvarlige kræfter i samfundet om at finde nye veje og løsninger, der reelt kan hjælpe de unge ind på et nyt spor. Løsningerne skal bl.a. findes ved, at de unge får bedre mulighed for at være en del af samfundets forpligtende fællesskaber. Værdisættet i forslaget om en borgerpligt kan indgå aktivt – herunder kan det overvejes, om Forsvarets unikke muligheder for at løfte unge mennesker kan indgå som en del af tiltagene. Det er særskilt vigtigt for regeringen, at ingen unge efterlades uden fremtidsperspektiv. Aftalen skal give flere unge en hurtig og nem vej ind i arbejdsfællesskabet, mens andre unge har brug for hjælp til at gennemføre en uddannelse.

- *Gennemføre en større satsning på fritidsjob og mindske barrierer sådan, at unge mennesker får bedre mulighed for at tage et fritidsjob og derigennem oplever at være på en arbejdsplads med alle de erfaringer, det giver.*

Det ses i disse anbefalinger at fokus på mistrivslen blandt de unge primært handler om at finde måder, at gøre dem mere robuste, så de kan indgå i uddannelses- eller arbejdsmæssige relationer, altså et beskæftigelsesrettet sigte. Dette skærpes, ved ønsket om at udvide målgruppen for værnepligt, samt fokusere på fritidsjob, der retter sig mod unge, der endnu ikke er fyldt 18 år. Der er altså tale om en skærpelse af kravene om præstation, der nu ikke rettet mod institutionerne, men mod de unge selv. Således handler håndteringen af mistrivslen blandt unge, ikke om at forbedre vilkårene for målgruppen, ved at slække på kravene om præstation og styrke ressourcerne i institutionerne som i 2019, men heller ikke som i 2016, hvor italesættelsen af mistrivslen tog form, som et problem og en belastning for samfundet. I 2022 er den politiske fremstilling af mistrivslen at betragte som et problem for de unge selv, som de også selv må forsøge at løse ved at blive mere udholdende og dermed i stand til at imødegå kravene på uddannelsesinstitutionerne og på arbejdsmarkedet. Stillet op på denne facon, kan den individrettede diskurs synes både manipulende og blottet for empati overfor en udsat målgruppe. Dette understøtter og intensiverer diskursen om individualisering, der således kan betragtes som et tillæg til præstationsdiskursen, men også et modsvar til diskurserne fra 2019 hvor mistrivselen blev defineret som et samfundsproblem og ikke det enkelte individs ansvar og således også bliver individualiseringsdiskursen også en faktor i den hegemoniske kamp. Det er værd at bemærke, at selvom indledningen til regeringsgrundlaget i 2022 både lagde op til en handlings- og en forståelses diskurs, så fremgår det af anbefalingerne, at der udelukkende sigtes mod en handlingsdiskurs udmøntet i målrettede løsninger, der sigter mod uddannelse og beskæftigelse.

Det ses at selvom hver regering i sit regeringsgrundlag, aktivt har taget afstand fra den politik, der har været ført tidligere, så resulterer denne praksis i, netop at den forudgående politik kommer til at bidrage ved at danne fundament eller afsæt for den nye politik der skal føres. Således ses det hvordan tidligere diskurser påvirker og former nye diskurser og dermed et udtryk for rekontekstualisering.

6.1.5 Social praksis

I det ovenstående afsnit er det fremanalyseret, hvordan der de seneste år har været udspillet hegemoniske kampe på det politiske område i forståelsen af mistrivsel. Der er sporet diskurser der trækker i hver sin retning på følgende områder: Øget præstation/mindre præstation, for ringe institutioner/for få ressourcer i institutionerne og samfundsproblem/ individuelt problem. De

forskellige opfattelser kan som udgangspunkt forklares af de skiftende regeringer, med vidt forskellige ideologiske fundament. For at afdække om der udover den indbyrdes påvirkning imellem de divergerende diskurser også er en påvirkning fra underliggende forhold fra det dybere domæne, inddrages i det følgende sociologiske perspektiver og teorier.

6.1.5.1 Konkurrencestaten

Den danske politolog Ove Kai Pedersen har beskrevet hvordan samfundsmæssige forandringer også kan aflæses i forandringen af Staten. Han beskriver disse forandringer som udviklingen fra velfærdsstat til en konkurrencestat. Han skelner mellem tre perioder, nationalstaten (1850 -1950), Velfærdsstaten (1950 – 1990) og Konkurrencestaten (1990 -) (Pedersen, 2011, s. 169). Med velfærdsstatens indførelse påtog staten sig store dele af det ansvar, herunder også de økonomiske forpligtelser der tidligere var pålagt familierne. Velfærdsstaten blev i sin oprindelse, betragtet som en statsliggørelse af det civile samfund, men i takt med neoliberalismens indtog blev synet på velfærdsstaten forandret, således at den nu også vurderedes ud fra hvor stor en økonomisk byrde den udgjorde for den private sektor. Velfærdsstaten blev således til en konkurrencestat, hvor staten fremfor at beskytte virksomheder og borgere mod konjunktursvingninger, i stedet aktivt opfordrede til deltagelse i den globale konkurrence (Pedersen, 2011, s. 12). Netop den globale konkurrence, anvendes som vi har set, som argument for velfærdsstaten i regeringsgrundlaget fra 2019. Det kan både ses som et forsøg på at tilpasse sin argumentation til de politiske modstandere, men det kan også være et udtryk for at denne tankegang eller forståelse er blevet adapteret som en sandhed og dermed en herskende diskurs. Et andet forandret træk i konkurrencestaten, er synet på individet. Staten ansporer nu individet til at tage ansvar for sit eget liv, anser fællesskaber som knyttet til arbejde og den frihed som staten tilbyder individet, forventes omsat i selvrealisering. Disse forandringer kan bl.a. ses i udviklingen af folkeskolen, der i velfærdsstaten havde til formål, at danne eleverne til individualitet i fællesskabets interesse, men i konkurrencestaten ser sit formål, som uddannelse til ”tilskyndelser”, forstået på den måde, at eleverne tilskyndes til at videreuddanne sig for at kunne klare sig på arbejdsmarkedet (Pedersen 2011:170). Denne udvikling opstod ikke mindst på baggrund af at danske elever ikke klarede sig lige så godt som andre lande i de såkaldte PISA tests (Pedersen 2011: 171), hvilket også betød at selv de helt små elever blev underlagt jævnlige tests i folkeskolen mhp. at få vurderet deres evner. Denne diskurs er nærmest 1:1 at genfinde i regeringsgrundlaget fra 2016 hvor fællesskabet knyttes til de uddannelses- og beskæftigelsesmæssige arenaer. Ligeledes kan det øgede individrettede fokus genfindes i regeringsgrundlaget fra både 2016 og 2022 og særligt i 2022, sættes der fokus på individets mulighed for selvrealisering. Disse er eksempler der kan betragtes som

herskende diskurser på det faktiske domæne, der er styret af underliggende strukturer og generative mekanismer på det dybe domæne.

6.1.5.2 Diskurser i forvaltningen

Det forandrede fokus på individet, der som vist ses udmøntet politisk, kan også genfindes i forvaltningens forhold til borgerne. Dermed ses en operationalisering af diskurserne i den sociale praksis. Denne udvikling er beskrevet i bogen "Velfærdsledelse", der behandler den retslige udvikling der har fundet sted fra det der betegnes nationalstat til det der betegner som supervisionsstat. I bogen argumenteres der for, at synet på borgeren har udviklet sig fra at borgeren i nationalstaten blev betragtet som et retsobjekt, der havde forskellige retskrav og tilhørende pligter, i velfærdsstaten ændrede borgeren karakter til den modtagende borger, der havde ret til råd, vejledning, handleplaner og inddragelse. I konkurrencestaten blev borgeren anset som en aktiv medborger, der forventedes selv at indgå i dialog og underskrive kontrakter, til det der nu betegnes supervisionsstaten hvor borgeren betragtes som potentialitet (Andersen & Pors, 2014, s. 238-239) I denne definition af borgerrollen skal borgeren tage ejerskab over sine problemer bl.a. ved at regulere på interne forhold, som eksempelvis motivation. Dette betyder også at der implicit ligger en mulighed for, at borgeren måske ikke er motiveret, hvilket giver anledning til at skelne mellem manifest og latent motivation. Denne sondring, bevirker, at borgeren betragtes som en *potentialitet*, der har evner til selvforandring og dermed til at udvikle sig til at styre sig selv (Andersen & Pors, 2014, s. 240). Denne forståelse og ansporing til selvstyring ses repræsenteret i regeringsgrundlaget fra 2022, hvor der tales om de unges tro på egne egenskaber og om at regulere på denne tro. Der ses i dette regeringsgrundlag et skærpet fokus ift. at definere og placere ansvar, både for borgerne og for systemet. I den klassiske opfattelse af ansvar var det givet, at man tog ansvar for sig selv, ved at leve op til ydre faktorer som love regler og indre faktorer, ved at stå til ansvar for sig selv, betegnet *det absolutte ansvar*. Med Supervisionsstaten ses en tvivl på borgerens umiddelbare vilje til at tage ansvar, hvorfor staten søger at tage ansvar for, at borgeren ansvarliggøres. Dette kan betegnes som ansvar af anden orden eller *hyperansvar* (Andersen & Pors, 2014, s. 267-268). Regeringen kan altså siges at pålægge unge mennesker ekstra pres og ved at inddrage fritidsjob som mål for den politiske agens, et pres der også er rettet mod børn. Der tegner sig altså et billede af, at den politiske diskurs omkring interessen for unges mistrivsel udmøntes i krav i den sociale praksis.

6.1.6 Delkonklusion

Denne analyse af de politiske diskurser i forståelsen af mistrivsel, har vist at der har været hegemoniske kampe mellem handlingsdiskursen og forståelsesdiskursen. Dertil er der over de seneste år i takt med udviklingen af begrebet mistrivsel, opstået stærke præstations- og individualiserings diskurser. Begrebet mistrivsel, kan således siges i højere grad at være rettet mod forhold i den unge selv fremfor at være en konsekvens af andres afvigende adfærd. Der ligger i denne bevægelse også en normalisering af at have det dårligt, forstået således, at det ikke at trives ikke længere sættes i forbindelse med ”at være på kanten af samfundet”, men noget der sker for alle og dermed måske heller ikke noget der skal handles særskilt i forhold til i.f.a. sociale indsatser. Dette har endvidere medført, at der i denne bevægelse, gående fra at have fokus på udsathed til at have fokus på mistrivsel er sket en forstærkning af handlingsdiskursen udmøntet som uddannelses- og beskæftigelsesrettede krav. Dette underbygges af argumenterne om udviklingen af konkurrencestaten og ses videreført i en intensiveret udgave i regeringsgrundlaget fra 2022 og i diverse lovgivningstekster udmøntet som hyperansvar.

6.2 Socialfaglige diskurser

Dette kapitel fokuserer på at afdække hvilke diskurser, der er herskende indenfor det socialfaglige område. Det empiriske grundlag består af to dokumenter, der begge er rettet mod det fagprofessionelle felt. Det første dokument er udarbejdet af Socialstyrelsen, Sundhedsstyrelsen, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet samt Kommunernes Landsforening og Danske Regioner, der har haft til opgave at udarbejde et kvalificeret vidensgrundlag og anbefalinger til implementering af lettere behandling i PPR fra 2020. Det andet dokument udgøres af det faglige udspil fra sundheds- og socialstyrelsen om en 10 års plan for psykiatrien fra 2022. Det er i begge dokumenter definitionen af mistrivsel blandt børn og unge i mistrivsel, der er udvalgt til analyse og dermed nogle længere tekstpassager. Dokumenterne analyseres kronologisk mhp. at afdække de bevægelser og dermed diskurser, der måtte have været. I dette kapitel sammenholdes det tekstlige og det diskursive niveau, hvorefter det sættes i relation til de anbefalinger, der findes i dokumenterne, altså forslag til håndtering. Afslutningsvis sættes de fremanalyserede diskurser ind i den sociale praksis ved at sammenstille dem med eksisterende sociologisk teori. Kapitlet indeholder således primært en intertekstuel analyse. Der er tale om dokumenter med anvisninger til Kommuner og Region, samt

fagprofessionelle i disse organisationer, og dokumenterne repræsenterer derfor i disse kontekster en vis magt.

6.2.1 anbefalinger til PPR 2020

Dette dokument er resultatet af anbefalingerne fra regeringsgrundlaget i 2019. Disse resulterede i en kortlægning af PPR-indsatsen i kommunerne foretaget af Deloitte. Det er på baggrund af denne rapport dette dokument er udarbejdet. Dokumentet bærer titlen ”Faglige anbefalinger vedr. udvikling og implementering af lettere behandlingstilbud i PPR” og passagen nedenfor stammer herfra og indeholder den forståelse af ”mistrivsel” dokumentet repræsenterer (undervisningsministeriet, 2020, s. 11).

”Psykisk mistrivsel og udviklingen af psykiske lidelser kan anskues som et spektrum af faktorer, fra at barnet/den unge kan have enkeltstående tegn på psykisk mistrivsel til, at barnet/den unge kan have flere samtidige tegn og/eller egentlige begyndende symptomer på en psykisk lidelse. På tværs af undersøgelser ses en fælles forståelse af, at psykisk mistrivsel kan komme til udtryk ved forskellige adfærdsmæssige, psykiske og fysiske reaktioner jf. afgrænsningen af målgruppen ovenfor. Reaktionerne kan spænde over diffuse tegn på mistrivsel til egentlige symptomer på psykiske lidelser.”

Det ses at definitionen af mistrivsel indledes med en proportionel antagelse her udtrykt ved at beskrive, at der kan være en sammenhæng mellem mistrivsel og psykiske lidelser. Ved at referere til flere undersøgelser søges validiteten af udsagnet styrket og således stræbes mod en eksistentiel antagelse, dog uden at blive det. Ved at sætte psykisk mistrivsel og psykiske lidelser i relation til hinanden trækkes der på en, biomedicinsk forståelse eller sygdomsdiskurs, som forstærkes ved brugen af ordet ”spektrum”, der også anvendes i flere psykiatriske diagnoser eksempelvis indenfor autismeområdet. Citatet rummer en nuancering og udbredelse af beskrivelsen af begrebet, som umiddelbart kan give anledning til at tænke, at dokumentet repræsenterer en forståelsesdiskurs.

”Der er en række risikofaktorer for, at et barn/en ung udvikler psykisk mistrivsel/psykisk lidelse, herunder sårbarhedsfaktorer som prædisponerer barnet til psykiske problemer, udløsende faktorer samt vedligeholdende faktorer, som

opretholder vanskelighederne, når de først er der. Desuden er der beskyttende faktorer, som kan forhindre, at tilstanden forværres, og som har betydning for prognosen. Disse risiko- og beskyttelses faktorer kan underinddeles i personlige, som relaterer sig til barnet (enten biologiske eller psykologiske) og i kontekstuelle faktorer, som relaterer sig til sociale betingelser i barnets omgivende miljø, herunder familie, skole, kammerater og behandlende instans. Omfanget af risiko- og beskyttelsesfaktorer varierer, og der kan i relation til det enkelte barn eller den unge være henholdsvis få eller mange forskellige og samtidige faktorer, der tilsammen har betydning for, om barnet eller den unge udvikler psykisk mistrivsel eller psykisk lidelse.”

I ovenstående passage ses flere udsagn, der taler ind i en risikoforståelse, altså at noget kan blive værre og ikke mindst bedre, hvis man iværksætter den rette indsats, hvilket trækker udsagnet i retning af en handlingsorienteret diskurs. Det er italesat som en eksistentiel antagelse, altså en sandhed. Endvidere ses det, at sygdomsdiskursen udbygges, ved at anvende begrebet ”prognose”, som traditionelt anvendes i det biomedicinske regi til at sige noget om udfaldet af en given tilstand, hvilket taler ind i risikoforståelsen og dermed et individrettet fokus. Det ses at risikofaktorerne opdeles således at nogle tilskrives personlige faktorer i form af barnets biologi og personlighed, mens andre tilskrives kontekstuelle faktorer, i form af strukturelle forhold. Der ses dog ikke et specifikt fokus på barnets situation som resultat af andres afvigende adfærd, hvorfor det individrettede fokus i mistrivselbegrebet også her ses skærpet, ift. udsatte begrebet.

”Psykisk mistrivsel har en række sociale og psykologiske konsekvenser og kan fx have indvirkning på familie- og venskabsrelationer, læring i skolen samt forudsætninger for at deltage i fritidsaktiviteter. Arbejdsgruppens vidensgrundlag viser således, at målgruppen af børn og unge i psykisk mistrivsel, som er i risiko for at udvikle en psykisk lidelse, eller som har lettere symptomer på en psykisk lidelse, omfatter en bred gruppe med en lang række forskellige og til tider meget komplekse problemstillinger.

Det ovenstående citat består hovedsagelig af en eksistentiel antagelse, altså som fakta og peger på, at målgruppen, der rammes af psykisk mistrivsel, er bred, samt at konsekvenserne af mistrivsel ikke er entydige omend vidtrækkende. Her inddrages på ny både strukturelle og personlige forhold bl.a. i form af relationer og evner til indlæring. Det individrettede

fokus skærpes gennem denne eksplicitering dermed yderligere, ved at udpensle, dels hvor den unge kan mangle kompetencer, men også ved at anvende den mistrivsel den unge oplever som årsag til relationelle problemer eksempelvis i familien og således ikke omvendt.

De lettere behandlingsindsatser i landets kommuner foreslås derfor at være helhedsorienterede indsatser, der både tager udgangspunkt i det enkelte barn/den unge og inddrager barnets/den unges omgivende miljø i relevant omfang (herunder familien, lærere, pædagoger, gruppefælleskeber mv.)

Afsnittet afsluttes med ovenstående beskrivelse af, hvilken handling der foreslås iværksat og af hvem. Dette taler af åbenlyse årsager ind i en handlingsdiskurs, men der trækkes også fortsat på forståelsesdiskursen gennem forslagene om at arbejde helhedsorienteret og inddragende.

6.2.1.1 Opsamling diskursiv praksis

Som det er fremanalyseret i ovenstående afsnit, er der i definitionen af mistrivsel, udover forståelses- og handlingsdiskursen tilstødt en tydelig sygdomsdiskurs. Dette bekræftes af at handlingsdiskursen udmunder i en anbefaling om ”behandling”, der også taler ind i mistrivselbegrebet ud fra en sygdomsforståelse. I dette afsnit er en del af de anbefalinger rapporten fremkommer med udvalgt til nærmere analyse. Samlet set er der udarbejdet anbefalinger indenfor følgende områder: 1) Fokus på at den samlede tilbudsvifte dækker mål- gruppens behov, 2) Indgang til PPR og faglig vurdering som adgang til lettere behandling, 3) Lettere behandling, 4) Mål, opfølgning og dokumentation af en lettere behandlingsindsats, 5) Samarbejde og koordination på tværs, 6) Kompetencer (undervisningsministeriet, 2020, s. 12). Fra afsnittet om lettere behandling er nedenstående to anbefalinger fremkommet (undervisningsministeriet, 2020, s. 17)

- *Lettere behandling **skal** tilbydes og tilpasses med afsæt i barnet/den unges behov og problemudvikling, og skal i udgangspunktet inddrage barnet/den unges omgivende miljø*
- *Lettere behandelende indsatser **skal** være vidensbaserede*

Det ses at der i begge anbefalinger er anvendt modalverbet skal, hvormed udsagnene er fremsat som en ufravigelig opgave, snarere end en anbefaling. I den første anbefaling der er rettet mod den unge, der skal modtaget behandlingen tales der ind i en forståelsesdiskurs, ved at understrege væsentligheden af, at tage udgangspunkt i den enkelte, samt inddrage den pågældende og dennes netværk. Den anden anbefaling, er rettet mod de der skal udføre behandlingen og her tales der ind i

en forståelse omkring evidensbaseret viden, eller evidensbaserede metoder, som har været fremherskende på det sociale område i en årrække. Det er en forståelse, der er funderet i det naturvidenskabelige område, i tråd med den medicinske diskurs, der er påvist at være tilstede.

Det andet afsnit der er udvalgt anbefalinger fra, er afsnittet om ”Samarbejde og koordinering på tværs” (undervisningsministeriet, 2020, s. 19-20).

- *Den lettere behandlingsindsats **bør** tage udgangspunkt i en tværfaglig og helhedsorienteret indsats med et tæt og koordineret samarbejde på tværs af relevante fagprofessionelle*
- *Der **bør** sikres systematiske procedurer for det tværfaglige samarbejde internt i kommunen og på tværs af kommune og region*

Det ses at anbefalingerne her fremsiges ved brug af modalverbet bør og dermed, netop fremstår som anbefalinger. Den første anbefaling er rettet mod de fagprofessionelle og trækker på forståelsesdiskursen, ved at fortsat at anspore til tværfaglighed og helhedsorienteret indsats. Den næste anbefaling er i højere grad rettet mod noget systemisk eller strukturelt, ved at efterspørge procedurer for tværsektionelt samarbejde. Dette vil fremadrettet blive omtalt som en *systemisk diskurs*. I uddybningen af anbefalingen udspecificeres det at ” *PPR bør i relevant omfang tilbyde lettere behandling i et tæt og koordineret samarbejde med relevante kommunale aktører samt med praksis sektoren og børne- og ungdomspsykiatrien.*” Der er for så vidt, nok umiddelbart langt mere ladsiggørligt at iværksætte koordinerede indsatser med andre kommunale instanser end et tilbud der er forankret i regionsregi, da der er tale om organisationer, der politisk og dermed også økonomisk er forankret på forskellige niveauer.

Samlet set ses der i dette dokument udover en videreførelse af forståelses- og handlingsdiskursen en udvidelse af begge diskurser gennem sygdomsdiskursen, der både repræsenterer en risikoforståelse og en forklaring og som modsvar hertil behandlingsdiskursen, der repræsenterer en løsning. Derudover ses der i anbefalingerne ligeledes en udvidelse af såvel handlings- som forståelsesdiskursen i det systemrettede fokus. Dels placeres løsningerne på problemstillingen i organiseringen og dermed i et strukturelt perspektiv, mens forståelsen af årsagen til problemet indirekte placeres ved de fagprofessionelle, italesat som manglende kompetencer os dem. Dette tolker jeg som en skærpelse af det individrettede fokus, da denne anbefaling rummer en iboende kritik af de fagprofessionelle.

6.2.2 10 års planen for psykiatrien

Dette dokument er også fremkommet som resultat af regeringsgrundlaget fra 2019. Det er udarbejdet mellem socialstyrelsen og sundhedsstyrelsen og er et fagligt oplæg til forbedringerne af indsatserne i psykiatrien over en 10 års periode. Som det første af sin slags, rummer dette oplæg både mental sundhedsfremme og indsatsen til mennesker med psykisk mistrivsel og psykiske lidelser. Denne rapport adskiller sig fra den foregående, ved først og fremmest at have et bredere sigte. Dernæst ved at være næsten 10 gange så lang og dermed langt mere omfattende. I kapitlet omkring børn og unge er dokumentets forståelse af mistrivsel defineret under overskriften ”Mental Sundhed” og det er denne, der ligger til grundlag for analysen i dette afsnit (Sundhedsstyrelsen, 2022, s. 34).

Psykisk mistrivsel vil ofte være en naturlig og afgrænset psykisk reaktion på livsomstændigheder og begivenheder, som går over af sig selv når livsomstændighederne normaliseres. Personer i psykisk mistrivsel har derfor typisk ikke behov for behandling af denne mistrivsel, men kan have behov for støtte, vejledning og særlige tiltag.

Det ses at passagen indledes med at normalisere psykisk mistrivsel, gennem en eksistentiel antagelse, der fastslår, at det er naturligt at opleve psykisk mistrivsel, som reaktion på forskellige livsomstændigheder. Mistrivsel italesættes på denne måde, som et sundhedstegn, hvilket understøttes af den efterfølgende proportionelle antagelse om, at mistrivsel derfor som udgangspunkt heller ikke skal imødekommes af behandling. Dette kan ses som et modsvar til den medicinske diskurs, der blev fremanalyseret i det foregående dokument.

Psykisk mistrivsel kan hos den enkelte vise sig meget forskelligt som fx ved nedsat livstilfredshed, følelse af ensomhed, samt oplevelse af fænomener som stress, tristhed, nedsat energi, uro og koncentrationsbesvær, bekymringer, fysisk utilpashed eller dårlig søvn. Hos nogle vil den psykiske mistrivsel påvirke funktionsevne og livskvalitet i betydelig grad, mens der for andre vil være tale om udfordringer af begrænset betydning og varighed. Psykisk mistrivsel kan i nogle tilfælde være udtryk for en mere langvarig og indgribende problemstilling eller en begyndende psykisk lidelse.

I ovenstående passage uddybes, hvordan tegnene på mistrivsel kan være dels meget forskelligartede, både i udtryk og varighed, men også i intensitet og konsekvens. Denne uddybende nuancering indeholder både et udtryk for forståelsediskursen, men også en af risikodiskursen, ved igen at koble psykisk mistrivsel og psykisk lidelse. Først at definerer, hvad der er normalt og derefter hvad der er sygt, kan ses som et udtryk for en magtdemonstration. At Sundhedsstyrelsen gerne vil vise, eller fastslå, at kompetencerne til at foretage den vurdering eller forstå denne kompleksitet er forbeholdt det biomedicinske regi og dermed henhører under dem.

Psykisk mistrivsel blandt børn og unge kan dække over et bredt spektrum af tilstande. Det kan være udtryk for en medfødt psykisk lidelse som fx en udviklingsforstyrrelse, tidlig debut af anden psykisk lidelse, eller andre komplekse individuelle årsagsfaktorer hos barnet selv eller i omgivelserne.

Dette tekststykke, er igen en nuancering eller udbredelse, af, hvad der i givet fald vil kunne resultere i en psykisk lidelse. Der ses igen en videreførelse af sygdomsdiskursen, men også både individfokusset og forståelsediskursen, kan uddeles af denne formulering.

Længerevarende psykisk mistrivsel kan øge risikoen for udvikling eller forværring af psykisk lidelse i voksenalderen, og det er derfor særligt relevant for denne målgruppe at sætte ind med opsporende og forebyggende tiltag.

Her skærpes risikodiskursen og handlingsdiskursen italesættes og forstærkes ved at være udsagt som eksistentiel antagelse.

Der mangler fortsat viden om psykisk mistrivsel, herunder årsager til en observeret stigning i forekomsten blandt især børn og unge. En bedre forståelse af risikofaktorer og årsager til psykisk mistrivsel og mere viden om hvornår og hvorfor psykisk mistrivsel udvikler sig til egentlig psykisk lidelse, er en grundlæggende forudsætning for at kunne forebygge og sætte tidligt ind med målrettede indsatser. Ligeledes er det vigtigt at være opmærksom på, hvornår der er tale om tegn på psykisk lidelse og hvornår der er tale om almindelige og normale reaktioner på fx omskiftelige omgivelser.

Den sidste passage i definitionen opsamler på de pointer der forsøgt skildret. Dels, at der mangler viden om koblingen mellem psykiske lidelser og psykisk mistrivsel og at det det være afgørende, at forstå forskellen på hvad der er sygt og hvad der er sundt.

6.2.2.1 Opsamling diskursiv praksis

I ovenstående dokument kan der i definitionen af mistrivsel, genfindes udtryk for både forståelses-, handlings- og sygdomsdiskursen, som i det foregående dokument, med den tilføjelse, at sygdomsdiskursen modsvares af et fokus på normale reaktionsmønstre og dermed det man kan identificere, som en sundhedsdiskurs. Der ses altså tydelige tegn på hvordan de forskellige diskurser influerer hinanden og kæmper om retten til at vinde hævde gennem disse hegemoniske kampe. Ligesom i det foregående dokument ses det, at handlingsdiskursen udmøntes i en række anbefalinger til håndtering af mistrivsel blandt unge. Af disse er to udvalgt til analyse i den diskursive praksis. Den første handler om *"Tidlig opsporing af børn og unge med psykisk mistrivsel og psykiske lidelser"* (Sundhedsstyrelsen, 2022, s. 23). Der peges her på et behov for *"øget viden og kompetencer ift. psykiske lidelser blandt udvalgte fagpersoner tæt på børn og unge"* (Sundhedsstyrelsen, 2022, s. 23), hvilket taler ind i kompetencekravet, som også fandtes i foregående dokument. Der findes altså en forståelse af, at der blandt de fagprofessionelle mangler faglig viden og kompetencer til at løse opgaven. Den næste anbefaling omhandler: *"Opbygning af et lettilgængeligt tilbud i kommunerne til børn og unge med psykisk mistrivsel af ensartet høj kvalitet"* (Sundhedsstyrelsen, 2022, s. 23). Dermed rummer denne anbefaling også det behandlingstilbud PPR beskrev i foregående dokument. Det fremgår af dette dokument at *"Der vil være behov for afklaring af, hvor tilbuddet forankres fx i regi af kommunens familieafdeling, familiehus eller PPR, og hvilken lovgivning det hjemles i."* (Sundhedsstyrelsen, 2022, s. 23) Dette som følge af at *"PPR er i dag reguleret i folkeskoleloven, hvor der ikke er lovgrundlag for at varetage lettere behandling."* (Sundhedsstyrelsen, 2022, s. 10), hvilket kan virke lidt paradoksalt, at det dels ikke blev afdækket af Deloitte, hvis rapport netop var rettet mod PPR, i det foregående dokument, dernæst lidt konteksts uafhængigt, at det søges rettet op i dette dokument, der ikke er rettet mod PPR. Det ses dog, at behovet for et behandlingstilbud, der er forankret udenfor psykiatrien til målgruppen anerkendes, hvilket dels både understøtter adskillelsen mellem mistrivsel og psykiske lidelser, men også understøtter sygdomsdiskursen ved at fastholde begrebet "behandling". Samlet set ses der i dette dokument udover en videreførelse af forståelses- og handlingsdiskursen også både en afstandtagen og en tilslutning til sygdoms- og behandlingsdiskursen, der er udtalt som en sundhedsdiskurs, altså at mistrivsel er en normal reaktion og derfor ikke kræver behandling. Derudover ses det i anbefalingerne ligeledes en forståelse af, at løsningen på problemet findes i en opkvalificering af de fagprofessionelle. Dette tolker jeg også her som en skærpelse af det individrettede fokus, da denne anbefaling rummer en immanent kritik af

”socialarbejderen” og en samtidig antagelse af, at der hos den enkelte socialarbejder findes et potentiale, der kan opdyrkes og forbedres.

6.2.3 Social Praksis

I det ovenstående afsnit er det fremanalyseret, hvordan der de seneste år har været udspillet hegemoniske kampe på det socialfaglige område i forståelsen af mistrivsel, som begreb og deraf den rette håndtering af problemstillingen. Der er sporet diskurser der dels trækker på de politiske forståelser af såvel begreb som håndteringsstrategi, men også detekteret nye diskurser og modsvar i form af sygdoms- og sundhedsdiskurserne, der også rummer en skærpelse af det individrettede fokus. Den samme skærpelse af det individrettede fokus, ses i det systemrettede perspektiv, hvor ikke blot rettes kritik mod organiseringen af det offentlige, men i høj grad af de ansatte. De forskellige opfattelser kan i nogen grad forklares af at dokumenterne er udarbejdet af forskellige aktører, med vidt forskellige perspektiver og ideologiske fundamenter, men også af den intern påvirkning diskurserne imellem og dermed en rekontekstualisering. For at afdække om der udover den indbyrdes påvirkning imellem de divergerende diskurser også er en påvirkning fra underliggende forhold fra det dybere domæne, inddrages i det følgende sociologiske perspektiver og teorier.

6.2.3.1 Sundhed- eller sygdom?

Der kan være flere årsager til at gøre mistrivsel til en helbredstilstand. Den proces som begrebet undergår kan betragtes som en medikaliseringsproces. Medikaliseringsbegrebet dækker over de tilstande, der ikke falder ind under det medicinske felt, men som gøres til genstand for medicinsk intervention. Der er ofte tale om almindelige tilstande, som fødsler og overgangsalder, men også tilstande der har været forbundet med moralsk fordærv som eksempelvis alkoholmisbrug eller homoseksualitet, har været underlagt medikalisering. Medikalisering kan optræde på makro-, meso- og individ niveau, forstået således, kan det forekomme begrebsligt, hvor tilstanden italesættes som et medicinsk problem, institutionelt, hvor organisationer kopierer den medicinske tilgang til problemstillingen og behandlingsmæssigt, hvor den sundhedsfaglige professionelle i interaktionen med patienten definerer problemstillingen medicinsk (Moganahan & Gabe, 2022, s. 99). Peter Conrad (2010) argumenterer for at det ikke længere alene er sundhedsfagligt professionelle, der definerer sygdom og behandling og peger på tre bagvedliggende drivkræfter, der bidrager til at motivere medikaliseringen nemlig, medicinalindustrien, forbrugernes og forsikringsindustrien (Nettleton, 2021, s. 26). Det synes oplagt at der, hos både medicinal- og forsikringsvirksomhederne er et økonomiske incitament, hvorimod forbrugernes bevæggrunde har en anden karakter. Conrad argumenterer for at

flere forbrugere selv henvender sig for at modtage behandling for psykiske tilstande da de i højere grad, forsøger at forstå sig selv ud fra et sygdomsperspektiv, som de finder gennem spejling i deres relationer eller via internettet, både via diverse sygdoms tests eller i chats og grupper (Conrad, 2005, s. 9). Peter Conrad og Joseph W. Schneider beskrev i 1992 fem stadier, som en given tilstand undergår i medikaliseringsprocessen. 1) Først skal noget identificeres som afvigende uden nogen medicinsk forklaring. 2) Dernæst optræder beskrivelsen af afvigelsen i medicinske tidsskrifter. 3) Herefter vil forskellige grupperinger 'gøre krav' på lidelsen og promovere den (både medicinske og ikke medicinske grupper) 4) Kravet legitimeres, oftest ved at så tvivl om tidligere forklaringer (eller manglende forklaringer) på afvigelsen. 5) Slutteligt skabes klassifikationens institutionalisering i kraft af en diagnose (Moganahan & Gabe, 2022, s. 100). Hvis vi ser på redegørelsen for processen bag medikalisering mener jeg, at der kan genfindes elementer af denne proces i udviklingen af begrebet "Mistrivsel". Dette ses både i bevægelsen fra at forstå udsathed, som noget afvigende til at mistrivsel er noget, der knyttes sammen med sygdom og dermed gøres mere symptomatisk, men også den publicerede litteratur om emnet kan ses, som udtryk for det første trin. Dernæst kan det stærke politiske fokus tolkes, som et udtryk for legitimering og dermed for det 4. trin. Denne tolkning understøtter, at der kan være en proces i gang hvor mistrivsel medikaliseres.

6.2.3.2 Organisation og systemdiskurs

Som det ses i det fremanalyserede, er der i begge dokumenter rettet kritik mod de eksisterende organisationer og deres medarbejdere. En måde, at forstå dette på, kan være gennem den amerikanske sociolog, David L. Browns organisationsteori. Han har blandt andet udviklet et begrebsapparat, til at beskrive, hvad der sker i de såkaldte interorganisatoriske grænseflader, som er det felt der eksisterer imellem organisationer (Brown 1983). Dette felt bliver i denne sammenhæng, særlig relevant, da problemstillingen vedr. det tværgående samarbejde mellem, Kommunerne og Psykiatrien, strækker sig over forskellige offentlige sektorer. Derudover kan feltet imellem den øverste myndighed på et område og den tilhørende forvaltning også kunne betragtes i dette perspektiv, hvilket i dette tilfælde omhandler feltet imellem Børne- og undervisningsministeriet og PPR, samt feltet imellem Social- og Sundhedsstyrelsen og hhv. Psykiatrien og Kommunerne. Brown opererer med tre typer af organisering af grænsefladerne; underorganisering, overorganisering og overensstemmende organisering. Hver type er præget af en konfliktform, der defineres som enten værende for lidt konflikt, for meget konflikt eller produktiv konflikt (Brown, 1983, s. 7)

Den *overensstemmende grænseflade*, beskriver den ideelle samarbejdsform, hvor organisationerne, i fællesskab bidrager til løsningen af opgaven. Der er en høj grad af informationsudveksling og

fleksibilitet og en lav grad af bureaukrati og regler. Konflikterne i grænsefladen er ifølge Brown produktive og kan komme til udtryk i enten en *forhandling*, hvor organisationerne, anerkender, at den ene parts gevinst er den andens tab og derefter enes om et kompromis, eller gennem *problemløsning*, der anvendes i de tilfælde hvor parterne kan se, at løsningen af det fælles problem overstiger den eksisterende konflikt. Her er parterne fælles om at finde løsninger hvor alle involverede profitere (Brown, 1983, s. 223-224) Den *overorganiserede grænseflade*, karakteriseres ved at være lukket og have en høj grad af bureaukrati, topstyring og detaljeregulering. Feltet er præget af mange regler og procedurer og dermed en lav grad af selvbestemmelse for den enkelte medarbejder. Dette begrænser mulighederne for at skabe alternative løsninger, fleksibilitet og håndtering af skiftende problemstillinger (Brown, 1983, s. 28-29). Denne grænseflade er præget af *for meget konflikt*, der manifesteres i *interorganisatorisk krigsfærd*. Dette kan komme til udtryk, som høj grad af mistillid parterne imellem, bagtalelse, ringe informationsudveksling og sabotagelignede virksomhed (Brown, 1983, s. 221-222). Den *underorganiserede grænseflade*, er defineret af åbne grænser, som er svagt definerede og med svage tværgående forbindelser mellem parterne. Dette medfører manglende viden om de øvrigt involveredes opgaver og kompetencer, ligesom egne mål og procedurer fremstår uklare, og den formelle regulering kan synes mangelfuld (Brown, 1983, s. 27-28) Den underorganiserede grænseflade er præget af for lidt konflikt, der kan udmønte sig i et *hemmeligt samarbejde* eller i *isolation*. Med hemmeligt samarbejde definerer Brown den tilstand der opstår, når parter med modsatrettede interesser, undertrykker konflikten, for at opnå en gevinst. Dette bevirker, at en eller begge parter kompromitterer deres selvstændighed og at resultatet forringes. Den anden konfliktvariant, isolation, indebærer at organisationen oplever sig selv med en af høj grad af falsk uafhængighed. Dette medfører, at man undgår at interagere med de øvrige parter i feltet mhp. at undgå en evt. konflikt og i høj grad søger at skabe egne løsninger (Brown, 1983, s. 222-223).

Med udgangspunkt i dette speciales fund, kan en tolkning af på systemdiskursen være, at der er tale om en underorganiserede grænseflade. Dette kommer til udtryk i form af åbne grænser og løst definerede opgaver. Dette er foreneligt med, at der eksisterer en usikkerhed i forhold til, hvilke opgaver eksempelvis PPR skal varetage og hvilke opgaver Psykiatrien skal kunne varetage. Dette ses blandt andet i hvordan aktørerne beskriver den anden part. I Børne- og undervisningsministeriets rapport fremhæves at psykiatrien bør varetage flere opgaver og i rapporten fra Social- og Sundhedsstyrelsen påpeges det, at PPR bør varetage flere opgaver, samt på hvilken måde disse bør varetages. Dertil kommer, at de hver især har forskellige definitioner af eksempelvis behandlings- og støttebehov. Der ses således mangel på viden om og forståelse for andres opgaver og kompetencer.

Uklarheden der følger af manglende indflydelse på hvilke opgaver der skal løses, og hvordan de skal løses, og manglende forståelse for de andres gøren og laden, resulterer i at ingen påtager sig ansvar for at opgaverne løses i samarbejde. Dette kan tolkes som et udtryk for af ansvarsfralæggelse på begge sider, hvor de fælles problemer ikke erkendes og derfor heller ikke løses, som konsekvens af den kompleksitet der udspiller sig i grænsefladen. Dette vanskeliggøres af at rapporterne for begge organisationers vedkommende er udarbejdet af de øverste myndigheder på området. Det er altså allerede på højeste niveau, mellem ministerierne, styrelserne og organisationerne, at der ses underorganiserede grænseflader, hvilket kan være definerende og retningsgivende for feltet hele vejen ned igennem rækkerne.

6.2.4 Delkonklusion

Analysen af diskurserne i forståelsen af mistrivsel på det socialfaglige område, har vist at der har været en videreførelse af handlings- og forståelsesdiskursen, samt at der også hersker en systemisk diskurs. Denne kan tolkes, som et modsvar på individualiseringsdiskursen, idet den retter fokus mod systemet og de fagprofessionelle, fremfor den enkelte unge selv. Der sker dog i denne proces noget der minder om en forstærket individualisering blot rettet mod fagpersonerne og den enkelte socialarbejder, der mere eller mindre indirekte kritiseres for manglende kompetencer. Teoretisk kan dette begrundes med underorganiserede grænseflader, hvor det er meget væsentligt at bemærke, at der er tale om grænseflader imellem øverste myndighed på områderne og organisationerne, hvilket sender et markant signal, da der er tale om meget ulige magtfordeling. Endvidere anses det som interessant, at de generative mekanismer ift. hvordan en problemstilling forstås og italesættes, kan stamme fra noget strukturelt, her udtrykt ved organiseringen. Analysen af det socialfaglige område viser endvidere, at der er en hegemonisk kamp mellem sundhed og sygdomsdiskursen. Begge diskurser rummer forstærkede individualiserings perspektiver i og med, at det i sygdomsforståelse, er den unge, der i kraft af ”sygdommen” eller risikoen for at udvikle ”sygdom” er i fokus og dermed er bærer af problemet og i sundhedsforståelsen er det den unge, der reagerer med normalt på udefrakommende faktorer. Årsagen findes fortsat specifikt i den unges adfærd og således retter både sundheds- og sygdomsdiskursen fokus mod den unge selv. Dette kan være et udtryk for en øget medikalisering, i retning mod at betragte mistrivsel som et helbreds-fænomen. Dermed ses det, at vi med overgangen fra at tale om 'sårbare unge på kanten af samfundet' til at tale om 'mistrivsel' først skaber en normalisering af at have det skidt, for dernæst med denne diskursive konstruktion at sygeliggøre tilstanden. Hvis man mistrives, skal man dermed ikke have en socialfaglig indsats, støtte og omsorg, men behandling. De positive aspekter ved medikaliseringen kan blandt andet omhandle

afstigmatisering, af tidligere sygeliggjorte tilstande, hvilket i denne sammenhæng kan betyde at det, at være ramt af mistrivsel, ikke ville blive opfattet som forkert.

6.3 Forskningsmæssig diskurs

Analysens sidste kapitel, vil se på hvilke diskurser der hersker på det forskningsmæssige område. Dette kapitel er ligesom det foregående opbygget således, at den tekstlige og diskursive praksis sammenholdes, hvorefter der opsamles i forhold til den diskursive praksis, med henblik på at sammenholde de fremanalyserede diskurser til den sociale praksis. Dette afsnit tager udgangspunkt i danske forskeres svar på, hvad der kan forklare udviklingen i stigningen af unge der mistrives og årsagerne hertil. Citaterne er hentet fra bogen "Ny udsathed i ungdomslivet" og udgør nogle længere passager. De er medtaget i deres helhed, dels for ikke at overse noget, dels for at være tro mod det udsagte. Dernæst sammenholdes med anbefalingerne fra bogen "Mistrivsel i lyset af tempo, præstation og psykologisering". Afsnittet består således både af en rekontekstuel- og en intertekstuel analyse.

6.3.1 Manglende anerkendelse

Morten Ejrnæs er sociolog, der gennem en årrække har beskæftiget sig med forskning indenfor blandt andet, social arv og fattigdom. Udtalelsen nedenfor stammer fra: (Görlich, 2019, s. 45-46) og indledes med følgende spørgsmål: "*Hvilke forandringer i udsathed blandt unge ser du i din forskning?*"

"Det kan dokumenters relativt klart, at forventningspresset på unge er større, end det nogensinde har været før. Der er tale om en form for dobbeltpres af forventninger: et fagligt forventningspres, allerede tidligt i skolen og et socialt forventningspres.

Ejrnæs svarer i tråd med analysens forudgående fund, at han har observeret en intensiveret præstationskurs. Dette udtales som en eksistentiel antagelse, ligesom den efterfølgende eksplicitering af, at der både er øget pres fagligt og socialt. På trods af, at der henvises til eksisterende dokumentation for stigningen, mener jeg ikke at udtalelsen rimeligvis kan undsiges at være influeret af de herskende diskurser på området.

Det kan være stressudløsende og medføre en stigning i forskellige former for psykiske lidelser. Der er ikke meget grund til at tvivle på, at det er en reel tendens.

Det er klart, at nogle af de voldsomme stigninger, i antallet af børn og unge med diagnoser også er et udtryk for at vi er blevet meget mere opmærksomme på psykisk sygdom. Men jeg mener ikke, at der er nogen tvivl om, at der i dag stilles nogle andre krav til unge. Det er vigtigt at få udforsket, fordi det er en ny tendens.”

I den følgende udtalelse, kobler han gennem brug af en proportionel antagelse, psykiske lidelser og mistrivsel sammen og cementerer derefter påstanden med en eksistentiel antagelse. Denne følges umiddelbart op af endnu et sandhedsudsagn, der tilstræber en nuancering eller opblødning af påstanden, ved at understrege at stigningen i unge med psykiatriske diagnoser skyldes et øget fokus. Udtalelsen afsluttes med et agensudsagn, ved at pointerer væsentligheden af at undersøge fænomenet, hvilket også bidrager til at nedtone sandhedspåstandene i det foregående. Når der findes et behov for fortsat at undersøge sammenhængene, er der en forståelse tilstede, af at noget er uafklaret.

Det næste spørgsmål lyder som følgende (Görlich, 2019, s. 46).

”Hvad mener du spiller en rolle i den udvikling?”

”Mit forskningsområde er jo social arv og fattigdom, så derfor har jeg haft fokus på forhold i familien og strukturelle forhold, men jeg er ikke i tvivl om, at der er mange flere faktorer i spil. Det er rimeligt at formode, at forventningspresset, tager sig forskelligt ud, afhængig af hvor man vokser op. Et er at vokse op i bunden af samfundet og vide, at man er udsat for belastninger, men i det danske samfund kan man trods dette vokse op og klare sig. Noget andet er at vokse op i middelklassen med gode materielle ressourcer, men i en kontekst, hvor både forældre og venner forventer noget bestemt af en, fx at man tager en akademisk uddannelse. Her vil man erfare forventningerne og presset anderledes. Samtidig kan der være en tendens til, at middelklassens unge af og til ikke får støtte, for ”herregud”, der er jo ingen arbejdsløshed i den familie eller de bor et pænt sted og ikke i en ghetto.”

Svaret indledes med nogle konkrete fakta, hvorefter det optræder flere udsagn som jeg har valgt at tolke som værdiladet. Ejrnæs skelner imellem hvilket pres man udsættes for, alt efter ens forældres socioøkonomiske status, forstået således at børn af forældre der har lavere socioøkonomiske kår, ikke udsættes for præstationspres eksempelvis i uddannelsesregi og som følge deraf, at børn fra middelklassen, i højere grad skulle udsættes for dette. Udsagnet rummer nogle takter, der kan genfindes i oplevelsen af at være udsat, i forhold til, at vurdere

de unges situation, på baggrund af deres forældres. Således ses der her antræk til fastholdelse af den tidligere udsatte diskurs.

Jeg tror også, at der er nogle ting i forhold til familie, venskaber og lokalsamfund som er mere komplekse, end vi umiddelbart fornemmer – ting som betyder meget for de valg, unge træffer.”

Ejrnæs afslutter svaret, med ovenstående udtalelse, der igen taler ind i en strukturel forståelse af, problemstillingen, over at han mener, der findes årsager og sammenhænge, der endnu ikke er afdækket. Han udtaler senere i samme afsnit følgende (Görlich, 2019, s. 57-58):

”Evidensbaseret professionelt arbejde betyder desværre ofte indførelse, af standardmetoder. I stedet for at stole på den professionelles dømmekraft indskærpes det hyppigt, at man skal bruge evidensbaserede manualer, fordi undersøgelser har vist, at en metode virker, selvom det måske kun fører til en stigning på fem procentpoint i succesraten. Man tror på en-faktor-forklaringer, også når det gælder indsatser. Jeg synes det er fint med forskning i den slags, men man bør tydeliggøre, at der som regel er tale om marginale forskelle på metoders virkning. Så man kan godt kalde det evidensbaseret, at det giver en 20% succesrate i stedet for 15 % men det betyder jo ikke noget, når man sidder overfor en ung. Her kan man jo ikke sige: ”Jamen der står i manualen, at jeg skal gøre det sådan”. Det er jo til grin at rulle en standardmetode hen over alle børn, der er evidens for at succesraten er 5 % højere. Det synes jeg der skal gøres op med.”

Ejrnæs indleder her med en værdibaseret antagelse omkring det professionelle arbejdes udførelse. Ved at koble ”desværre” sammen med standardmetoder, knytter han en negativ eller beklagende nuance til udsagnet, der vidner om, at han er imod denne praksis. Dette følges op af en proportionel antagelse, der begrundet kritikken, med at der lægges for stor vægt på mindre væsentlige succesrater. Midt i passagen ses en eksistentiel antagelse, der fastslår, at denne praksis, står i vejen for at se på flere forskellige faktorer og dermed helhedssynet. Herefter føler endnu en værdibaseret antagelse, der indirekte beskylder tilhængere af evidensbaserede metoder, for skjule den reelle effekt. Ejrnæs retter her også et kritisk blik mod det systemiske, men i modsætning til Børne- og Undervisningsministeriet og Social- og Sundhedsstyrelsen, så taler han direkte i imod tænkningen omkring evidensbaserede metoder og latterliggør de selvsamme præmisser som ministerier og styrelser, anser som fundament

for faglighed. Ejrnæs bidrager således til den systemiske diskurs ved at positionerer sig i forhold til den.

”Dernæst er det vigtigt at tage udgangspunkt i den styrke der ligger i, at socialt og socialpædagogisk arbejde kan være tværprofessionelt. Vi skal foretage en reevaluering af den professionelle dømmekraft. Professionelle ved noget om psykologi, samfundsforhold og sociologi, men det risikerer at blive overset, fordi vi har travlt med at kigge på evidens for effekten i indsatserne i stedet for professionel dømmekraft. Helhedsynet på de unge er vigtigt, fordi der er så meget, vi ikke ved noget om. Det vil sige, når socialarbejderen, læren eller pædagogen sidder overfor den enkelte unge eller den enkelte familie, så skal de tilrettelægge en indsats, der passer til netop denne unge eller denne familie. Alt efter hvad der passer til netop denne unge, eller denne familie. Alt efter hvad de har af kvalifikationer, kan de tilrettelægge en indsats meget individuelt. Det gøres jo i meget stort omfang allerede, men det skal anerkendes som en faglighed fremfor at bruge en manual. Så kan man samtidig understrege, at det her er en reevaluering af den professionelle dømmekraft. ”Du skal stole på din faglige vurdering og du skal tage udgangspunkt i hvad de unge siger til dig”.

I den sidste del af udtalelsen, skærpes fokus på den enkelte socialarbejder. Der indledes med en proportionel antagelse, der kobler, styrke til tværprofessionelt arbejde, som efterfølges af udsagn om handling, i kraft af at reevaluere dømmekraften. Det cementeres gennem en eksistentiel antagelse, at socialarbejderen særlige brede videns felt overses i den evidensbaserede tænkning. Dernæst følger en længere passage af agensudsagn, der beskriver hvordan socialt arbejde udføres på mikroniveau efterfuldt af et sandhedsudsagn om, at det allerede er tilfældet. Udtalelsen afsluttes med endnu en værdibaseret normativ kritik af manglen på anerkendelse af den eksisterende socialfaglighed, efterfulgt nærmest af et opråb, der opfordrer socialarbejder til at tro på sig selv og sine klienters udsagn. Denne del forholder sig som i den foregående passage kritisk til den systemiske diskurs, i den udgave, der taler ind i at opkvalificere den enkelte socialarbejder ved at ensrette det faglige fundament gennem indførelse af det, der i det foregående kapitels dokumenter blev betegnet ”fælles vidensgrundlag”.

6.3.2 Strukturelt pres

Hanne Warming er en dansk sociologi, der har forsket i socialt arbejde med unge i udsatte positioner. Det følgende afsnit er en analyse af dele af hendes bidrag til bogen. Første citat følger herunder (Görlich, 2019, s. 63-64)

”Du har i mange år beskæftiget dig med udsatte unge. Hvordan ser du udviklingen?”

”Det bekymrer mig, at vi har skabt nogle strukturelle rammer, der gør, at flere bliver udsatte. Mange føler sig dårligere hjulpet og mere presset – også af hjælpesystemerne. De unge som er på vej i arbejde og uddannelse, har fået det meget sværere. Der er færre ufaglærte job, der er meget fokus på, at alle skal have en uddannelse og samtidig bliver det sværere både at få lærepladser og komme ind på videregående uddannelser. Der er meget fokus på, at man ikke må være for lang tid om sin uddannelse, fordi man har begrænsede antal forsøg. Det presser de unge hårdt, og de er meget opmærksomme på det fra en tidlig alder. ”Bare jeg nu ikke fejler, bare jeg nu ikke fejler”.

Svaret indledes med en værdiladet antagelse om bekymring for udviklingen, hvilket indikerer negative forventninger. Der peges i udtalelsen på forskellige strukturelle forandringer, dels i de offentlige systemer og dels i samfundet. I første omgang anvendes en eksistentiel antagelse, til at italesættes en overordnet betragtning om, at de unge har fået vanskeligere vilkår i kraft af færre uligheder og skærpede krav. Der udtales normativ kritik af at de systemer, der skulle hjælpe de unge videre, ender med at presse dem yderligere. Afslutningsvis ses en problematisering, af at det øgede pres og skærpede krav medfører en risiko for at fejle. Således tales der også her ind i en systemdiskurs også med et kritisk perspektiv.

”Det bliver et skævvridende spejl, der bidrager til, at de kommer til at opleve sig som forkerte. Og det betyder, at der er nogle unge, som ikke tidligere ville blive udsatte, som nu bliver udsatte. De bukker runder, fordi der er mindre rummelighed og mindre plads, til at finde sin egen vej. Det forstærker udsathed, blandt dem vi også tidligere så som udsatte, og det er samtidig med til at producere ny udsathed. Det rammer således både de udsatte unge rigtig hårdt, og det rammer andre end dem, vi normalt ser som udsatte”

I den følgende passage, uddyber Warming hvilke konsekvenser hun mener at kunne se i af denne udvikling. Der indledes med en sætning, der er konstrueret af en sandhedsudtalelse efterfuldt af en proportionel antagelse og afsluttet med et emotionelt agensudsagn. Udtalelsen er en forsættelse af ovenstående perspektiver, nemlig at strukturerne bidrager til at skabe såvel ydre som indre forhindringer for de unges muligheder for at skabe "det gode liv". Derudover afsluttes citatet med at tydeliggøre, at disse mekanismer, er årsagen til det der betegnes "ny udsathed", fremsagt som eksistentiel antagelse, altså som en sandhed. Næste spørgsmål til Warming, lyder som følger (Görlich, 2019, s. 64-65)

"Hvordan skal vi forstå den udvikling?"

"Førhen tænkte man, at der er nogle samfundsmæssige grunde til, at man ikke klarer sig så godt. I dag er den overordnede diskurs, at man kan hvad man vil, man skal bare kæmpe hårdt nok for det. Der er mange, der taler om, at ungdommen har alle muligheder og at unge, der ikke klarer sig, er forkælede. Der er tale om "curlede" børn. Der sker en ansvarliggørelse og en blaming af både de unge selv og deres forældre.

Svaret indledes med en proportionel antagelse, der henviser til at tidligere opfattelser af hvorfor man klarede sig mindre godt, blev knyttet til nogle samfundsmæssige begrundelser. Denne anvendes til at fremsige at den gældende diskurs nu, er at man selv afgør hvordan man klarer sig, da samfundet giver alle mulighed for at opnå hvad som helst via egen indsats. Udsagnet er markeret som en værdiantagelse som følge af, af den kritik der ligger i adjektiverne, forkælede og "curlede" og dermed kritisk af denne diskurs. Passagen afsluttes med at tydeliggøre det skærpede ansvar, der er opstået, som må anses som et udtryk for den intensiverede individualisering.

"De unge som rammes hårdt, bebrejder sig selv og skammer sig over at have brug for hjælp. Samtidig tror de i mindre grad på, at der reelt er mulighed for at få hjælp. Og her er der også sket et markant skift i diskursen: Man skal i stigende grad gøre sig fortjent til at få hjælp. Førhen var det en rettighed at få hjælp. I dag skal man gøre sig fortjent til det i den forstand, at man både skal bevise, at man er dårlig nok og reelt har behov, og samtidig, at man har gjort hvad man kan og ikke er så dårlig, at man ikke er værd at investere i.

Følgerne af denne udvikling italesættes i næste passage, som noget der kommer til udtryk i de unges tanker og følelser, hvorfor det er markeder som et agensudsagn. Dernæst anvendes en eksistentiel antagelse til at pege på, at der er sket et skifte fra man var berettiget til hjælp, til at man nu, dels skal bevise at man her behov for hjælp, samtidig med at man skal bevise, at man har ressourcer, der medfører at hjælpen ikke ”spildt”. Dette taler ind i både den skærpede individualisering hvor man selv er ansvarlig, hvis noget ikke går som forventet, men også en kritik af præstationsdiskursen, i kraft af at man skal kunne præstere at have det ”rigtige” behov for hjælp.

Nogle af de udsatte unge har dårlige erfaringer med systemet, så de takker faktisk nej og trækker sig en periode. Og så går det rigtig galt. Så kommer de til at leve på gaden, kommer ind i kriminelle miljøer, bliver rigtig syge, udøver selvskade eller kommer på den psykiatriske skadestue. Anderledes er det med middelklassens børn. Det forventes at de klarer sig selv, og det at komme og sige ”jeg kan ikke klare mig selv” er blevet meget svært og skamfuldt. For at søge hjælp skal de faktisk bevise, at de har brug for hjælp, samtidig med at normen er, at det burde de ikke have.”

Den afsluttende passage i Warmings svar, indledes med en eksistentiel antagelse, der samler lidt op på foregående. Således fremsiger hun, at en andel af de udsatte unge har negative erfaringer med det offentlige. Dette kan ifølge hende have to potentielle udfald. For de unge der i forvejen er udsatte, kan det medføre at de ikke henvender sig mere og derved sendes i yderligere fordærv. Ligesom Ejrnæs, skelner hun mellem klassisk udsatte og at unge fra bedre socioøkonomiske kår. Her peges på, at der er opstået et paradoks. Først italesættes det, gennem en værdibaseret antagelse, at det er skamfuldt at have brug for hjælp. Dernæst at de unge skal demonstrere behovet for hjælp, samtidig med at de ikke forventes at have det. Her tales igen ind i konsekvenserne af diskurserne omkring det skærpede individ- og præstationsfokus.

6.3.3. Opsamling diskursiv praksis

Som det fremgår af det ovenstående, svarer de adspurgte forskere på spørgsmålene i tråd med de herskende diskurser på området dog uden, at deres svar præges af hverken forståelses- eller handlingsdiskurs. Således tegner sig et billede af, at de i højere grad forholder sig kritisk til de forandrede diskurser og følgende forståelses- og handlemåder på området. Dette afspejles i deres svar på hvilke anbefalinger de har for at ændre udviklingen (Görlich, 2019, s. 59 og 77). Ejrnæs anbefaler indledningsvis at afskaffe al fattigdom ved at fjerne kontanthjælpsloftet, 225 timers reglen og

hjemsendelsesydelsen og uagtet, at det kan være vanskeligt at være uenig i at fattigdom er skadeligt, så vil det i denne sammenhæng kun løse en del af problemet og for en mindre del af samlede målgruppe og ikke for den del af middelklassens børn, som dette speciale primært er rettet i mod. Der peges endvidere på, handlinger rettet mod øget forståelse, blandt andet udtrykt som, at lytte mere til hvad de unge siger og anvende den faglige dømmekraft. Dette kan tolkes som en styrkelse af forståelsesdiskursen og bevægelse fra væk det individualiserede perspektiv, hvor den enkelte unge eller fagprofessionelle tillægges ansvar for den mistriivsel der måtte være tilstede, men også for at finde løsninger herpå. Bogen som ovenstående citater er taget fra, har dannet grundlag for yderligere forskning på området og i 2022 udkom seneste publikation fra samme forskerhold ”Mistriivsel i lyset at tempo, præstation og psykologisering”. Forskningen tager udgangspunkt i den ”nye udsathed” som de definerer som *”forskellige strukturelle og kulturelle forhold, der utilsigtet spiller sammen og rammesætter ungdomslivet på en måde, der samlet set øger presset og fokuset på den enkelte unge og dennes formåen”* (Katznelson, Pless, & Görlich, 2022, s. 33). Således ses det, at der hovedsagelig fokuseres på de strukturelle betingelser som forklaring på mistriivslen. Der refereres til sundhedsstyrelsens trivselopfattelse, der kan ses i relation til illustrationen af forholdet mellem sygdom og mental sundhed på s. 9. Mistriivsel forstås her i en oplevelses- og en funktionsdel. Således vil en ung kunne have en oplevelse af ikke at trives, men samtidig være i stand til at fungere normalt og eksempelvis passe sin uddannelse og sociale aktiviteter osv. Omvendt vil man også kunne møde unge, der oplever, at de trives fint, men ikke formår at imødekomme de krav, der stilles ift. uddannelse, arbejde osv. Disse sonderinger, kan anvendes i bestemmelsen af graden af mistriivsel, men også til at bestemme hvilken indsats der er behov for. Bogen konkluderer, at den stigende mistriivsel blandt unge primært kan tilskrives acceleration af ungdomslivet, øget præstationskrav og psykologisering, hvilket også er de pointer Svend Brinkmann refererer til i specialets indledning (s. 7). Disse pointer, kan ses i relation til både præstations- og sygdomsdiskursen, men med et særligt fokus på de strukturelle betingelser for disse fænomener. Nedenstående citat stammer fra en af undersøgelsens interviewpersoner (Katznelson, Pless, & Görlich, 2022, s. 185).

”Hvis jeg skulle pege på en ting, som har hjulpet mig, så vil jeg pege på bevidstheden om, at årsagen til mine problemer ikke er kommet ”inde fra mig”, men der har været noget i mit private, studiemæssige og sociale miljø, som har presset mig” .... ”De mange behandlingstilbud, som jeg har været i, har kun haft en midlertidigt lindrende effekt, hvis ikke mine livsomstændigheder har ændret sig”

Bogens anbefalinger tager udgangspunkt i dette citat fra en ung, der har deltaget i undersøgelsen og fokus holdes derfor på rammerne omkring ungdomslivet fremfor på de unges psykiske robusthed, hvilket specifikt udgør en af anbefalingerne. Det problematiseres, at redskaber fra tilbud som ”Cool kids” og ”Åben og rolig” udbredes i undervisningen mhp. at understøtte den enkeltes livsduelighed og resiliens, fordi det taler ind i en øget psykologisering, som blot skønnes at symptombehandle og desuden øge risikoen for, at oplevelsen af, at såvel problem og løsning findes hos den enkelte. Der peges på at starte en offentlig og politisk debat om de normative idealer for det gode liv, så unge ikke presses til at halse efter uopnåelige idealer (Katznelson, Pless, & Görlich, 2022, s. 186). Dernæst på at skabe muligheder for mere fleksible strukturer i uddannelsessystemerne, så unge der oplever overbelastning, har mulighed for at tage pauser uden at miste deres forsørgelsesgrundlag, mere fleksible afleveringsfrister osv., men også anbefalinger af at give mulighed for hurtig og lige adgang til psykologhjælp for de unge der er ramt af mistrivsel, samt skabelse af ungefællesskaber, der tilbyder frirum og støtte fra voksne (Katznelson, Pless, & Görlich, 2022, s. 192), måske lidt i tråd med tidligere tiders ungdomsklubber. Således ses der i forskningen en bevægelse, der flytter sig yderligere væk fra det individrettede perspektiv og i højere grad fokuserer på de rammer der udgør hverdagslivet.

6.3.4 Social praksis

Analysen viser at forskningsfeltet påvirkes af de herskende diskurser på flere områder, men primært i kraft af at forholde sig kritisk til disse og påpege hvad der kan tolkes som fejludviklinger eller sociale patologier. Dette vidner dog om den magt der findes på de øvrige områder. Der er flere muligheder for at koble disse perspektiver ind i den sociale praksis, da den kritiske tænkning indenfor det sociologiske område er en skole i sig selv. I det følgende tages der udgangspunkt i Ejrnæs kritik af den manglende anerkendelse af de fagprofessionelle og Warmings anfægtelse af de talrige valgmuligheder med det formål, at identificere bagvedliggende teoretiske forståelser. Disse forskeres publikationer, har som det er nævnt indledningsvis nået dagspressen, men også indenfor de forskellige professioner, ses artikler om mistrivsel i fagbladene, til psykologer, pædagoger og socialrådgivere og dermed er de forskningsmæssige diskurser, repræsenteret i den sociale praksis.

6.3.4.1 Frihed, lighed og mulighed

Hanne Warmings udtalelser om at vi lever i en tid, hvor der hersker en forståelse af, at ikke blot har alle har lige muligheder, alle har også mulighed for alt, kan tilbageføres til den neoliberalistiske frihedsopfattelse, der hersker i konkurrencestaten. Frihed er her ensbetydende med fravær af

begrænsninger, hvilket blandt andet Axel Honnet argumenterer imod, da han påpeger at ægte frihed er betinget af begrænsninger, i og med, den kun kan opnås i kraft af andre (Honnet, 2003, s. 130-131). Denne betragtning deles af Zygmund Baumann, der beskriver at frihedsforståelsen i moderne tid sætter lighedstegn mellem frihed og muligheder og at der i denne forståelse implicit indeholdes en forventning om, at man realiserer dette potentiale (Baumann, 2006). Dette taler ind i en anden meget central pointe for vores samtid, nemlig at idealet om præstation ikke længere er et valg eller en mulighed, men et ufravigeligt krav, som man er underlagt. Anders Petersen påpeger, at de der formår at maksimere præstationerne og bruge sig selv på den mest optimale måde, hyldes mest. Således mener han at man i præstationssamfundet, skal opfinde og personliggøre sine handlinger og at man selv er ansvarlig for at det lykkes. Dermed er det individets egen skyld, hvis det fejler, da det så må tilskrives, at man kunne have præsteret lidt mere og derved opnået det ønskede. Han argumenterer på den baggrund for at friheden er smeltet sammen tvang og at samfundet har udviklet sig fra et forbudssamfund, hvor spørgsmålet var ”Hvad er tilladt?” til et påbudsamfund, hvor spørgsmålet er ”Hvad er muligt?”, underforstået; så gør det! (Petersen, 2016, s. 68-71). Honnet anvender den tyske filosof G. W. F. Hegels samtidsdiagnose om ”Liden under ubestemthed” som argument for at betingelserne for anerkendelse er forandrede (Honnet, 2003). Med denne frase forfægter han, at vi i moderniteten mangler fælles moralske horisonter, forstået på den måde, at de normer og regler, der tidligere eksisterede som følge af religion klasser og titler, ikke længere er gyldige og dermed ikke længere udgør et fælles moralsk kompas vi kan navigere efter. Dertil kommer, at de mange muligheder har bidraget til at udviske hvad der egentlig er væsentligt, så den megen frihed, ender med at føre til tomhed og meningsløshed (Honnet, 2003, s. 120-121). Når alle valg er lige gyldige, kan konsekvensen være, at alle valg bliver ligegyldige. Dertil kommer, at det radikaliserede frihedsbegreb, medfører ulige betingelser, da tanken om, at enhver er sin egen, lykkes smed, forudsætter, at alle har de samme ressourcer til rådighed. For ungdommen i dag, kan dette betyde, at de befinder sig i en virkelighed hvor alt er tilladt, men intet føles rigtigt og at det som følge deraf bliver vanskeligt at finde ud af hvad man skal søge anerkendelse på og for.

6.3.4.2 Anerkendelse og styring

Når Ejrnæs taler om den manglende anerkendelse af de fagprofessionelle og deres kompetencer kan dette ift. Honnets anerkendelsestankegang, ses som et resultat af sociale strukturer, der ikke tilbyder tilstrækkelig retfærdighed og solidaritet inden for et område. Dette kan komme til udtryk som bestemte faglige kompetencer eller professioner ikke værdsættes eller belønnes i samfundet på grund af forskellige former for bias eller uretfærdige strukturer. Et eksempel på dette kunne ses i måden

hvorpå kritikken af landets jobcentre blev håndteret politisk. Udover at flere politikere i medierne tilsluttede sig de negative synspunkter, ses det i regeringsgrundlaget fra 2022, at jobcentrene skal nedlægges frem mod 2030. Dermed cementeres det, at kritikken har politisk opbakning uagtet, at de kritikpunkter der har været, som eksempelvis lange udredningsforløb, eller krav om dokumentation af uarbejdsdygtighed, har været resultat af politiske beslutninger. Det er altså ikke ukendt at man politisk ikke tager ansvar for, eller forsvarer de forvaltninger der udgør folketingets forlængede arm, som udøvende magt. Det er nærliggende at se denne manøvre, dels som populistisk træk, men også en meget manifest magtdemonstration. Det samme gør sig gældende, når ministerier og styrelser vil diktere helt ned i detaljerne, hvilke metoder der skal arbejdes efter ude i forvaltningerne. Den manglende anerkendelse bliver i denne sammenhæng således en måde at udtrykke magt.

6.3.5 Delkonklusion

Analysen af diskurserne i forståelsen af mistrivsel i det forskningsmæssige felt, har vist at der hersker diskurser, der kan tolkes som modsvarende til de diskurser, der hersker på de øvrige områder. Dette ses ift. problematiseringen af individualiseringsdiskursens fokus på den enkelte unge selv. Dette kan tolkes som en udvidelse af forståelsesdiskursen ved at inddrage konsekvenserne af diskurserne omkring præstation og individualisering. Dernæst kan kritikken af den øgede psykologisering ses som et modsvar til sygdomsdiskursen, ved at indtage den position, at dette fokus skader mere end det gavner. Forsvaret af fagpersonerne og den enkelte socialarbejder, bidrager til at synliggøre den magtudøvelse der finder sted, når der politisk rettes kritik af bestemte områder eller fagpersoner. Analysen viser således, at forskningen bidrager til den hegemonisk kamp mellem præstations-, sygdoms-, individualiserings- og systemdiskursen ved at repræsentere modsvarene til disse.

7. Konklusion

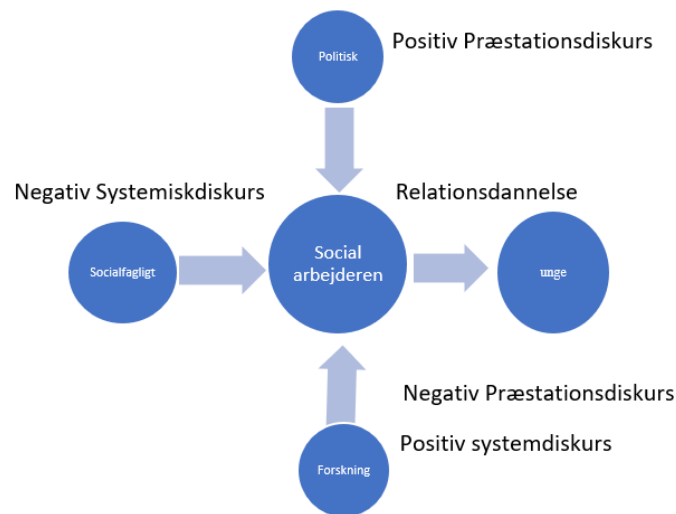
Dette speciale har vist at der igennem de seneste år, er opstået forskellige herskende diskurser i forståelsen af mistrivsel, hvorimellem der udspilles hegemoniske kampe. Specialet har identificeret overordnede diskurser der tolkes som følger. På det politiske område blev der i forståelsen af mistrivsel, fremanalyseret hvad der her vil blive kaldt en *positiv præstationsdiskurs*, udfra den forståelse, at der politisk blev tilskyndet til præstation. På det socialfaglige område har specialet fundet, det der vil blive betegnet en *negativ systemdiskurs*, som følge af den direkte kritik af systemerne og deres ansatte. Indenfor det forskningsmæssige område, har specialet fremanalyseret, det der kan betegnes som hhv. *negativ præstationsdiskurs* og en *positiv systemdiskurs*, som følge af

de kritiske perspektiver de præsenterer på de ovennævnte diskurser. Således ses det, at diskurserne på både det politiske, det socialfagligt og det forskningsmæssige felt, udover af være påvirket af hvem der har regeringsmagten, også påvirker hinanden og samtidig er påvirket af underliggende generative mekanismer, eksemplificeret gennem de teoretiske koblinger. Specialet har desuden vist, at der overordnet set er sket en skærpelse af handlingsdiskursen, hvilket indebærer en skærpelse af individualiseringen i begrebet "mistrivsel" fremfor begrebet "udsat". Således kan det forventes, at de unge der betegnes som værende i mistrivsel, i højere grad oplever at der er noget galt med dem, samtidig med, at de selv forventes at finde en løsning ud af problemerne. Det er vist, at det i skiftet fra at tale om at være udsat til at mistrives, praktisk talt nærmest 'normaliseres' at have det dårligt, forstået på den måde, at man behøver ikke at være en der står 'på kanten af samfundet', samtidig med at sygdomsdiskursen, gør mistrivsel til en behandlingskrævende tilstand. Dermed vanskeliggøres betingelserne for de socialfaglige indsatser, der retter sig mod mistrivsel og som består, af rådgivning, støtte og omsorg. Med begrebet "Ny udsathed" kan der spores en bevægelse tilbage mod begrebet udsathed, ved at inddrage de strukturelle parametre og således forsøge at fjerne fokus og dermed også belastningen fra den enkelte unge.

Det ses altså at der hersker forskelligrettede forståelser både af, årsagerne til mistrivsel, men også til håndteringen af fænomenet. Der kan således sættes spørgsmålstejn ved om det øgede fokus på mistrivsel, har øget mulighederne for at afhjælpe situationen for de unge som måtte være omfattet af problemstillingen.

8. Diskussion – implikationer for det sociale arbejde

Hvordan kan specialets fund, forstås i relation til det sociale arbejde og dermed hvilke implikationer der kan være for det sociale arbejdes praksis? Som det er, vist er der forskelligt herskende diskurser i de overordnede rammer, der udgør det sociale arbejdes felt. Således ses det også at implikationerne kommer fra flere niveauer, både i form af et eksternt pres fra samfundet, men også et internt pres via det systemiske og politiske pres. Det sociale arbejde kan således beskrives som befindende sig i en slags orkanens øje, eller på en arena, hvor rammerne er udstukket og defineret af andre. I illustrationen nedenfor er det sociale arbejde indplaceret ift. dele af specialets fund.

Det ses hvordan de herskende diskurser, fra hver deres felt bidrager til, både at rammesætte og udøve pres i modsatgående retninger, hvilket kan vanskeliggøre relationsarbejdet, der for socialarbejderen er den primære kerneopgave. Dertil kommer, at der sandsynligvis må forventes at være yderligere pres internt i de respektive organisationer ex. kommunen, for hvert ledelseslag i nedadgående retning mod socialarbejderen på gulvet udmøntet i værdier, kvalitetsstandarder, og målsætninger. I specialet er det vist, hvordan udviklingen, der er gået fra at tale om at være udsat til at være i mistrivsel, dels har normaliseret det at have det dårligt, samtidig med, at der er sket en drejning i retning af at sygeliggøre mistrivsel og dermed gøre tilstanden behandlingskrævende. Både normaliseringen og patologiseringen bidrager til at devaluere den socialfaglige indsats, der i sin grundform er rettet mod det afvigende udmøntet som rådgivning, støtte og omsorg og således ikke behandling. Dertil kommer at det er vist at mistrivsel påvirker unge mennesker negativt og sårbare unge i særdeleshed, hvilket bidrager til at øge den sociale ulighed. Således stilles der krav til det sociale arbejde om at have et blik for det paradoksale i, at de strukturelle rammer i kraft af præstationskravene og individualiseringen bidrager til at skabe yderligere mistrivsel, men også, at det sociale arbejde ved at videreføre disse krav ureflekteret, selv producerer mistrivsel og ulighed. Dette fordrer at der både arbejdes forebyggende, men også at der i det sociale arbejde skabes en praksis, hvor de unge støttes til at få øje på de strukturelt, skabte problemer eksempelvis i form af kravene om præstation og perfektion, for derigennem at afhjælpe det individuelle pres, disse strukturer lægger på den unge. Det kan tolkes af illustrationen, at presset fra de herskende diskurser kan vanskeliggøre relationsarbejdet i praksis.

Analysen har vist, at det sociale arbejdes praksis løbende bør forholde sig til hvilke generative mekanismer der kan tænkes at drive de herskende diskurser, således at det ikke bidrager til at videreføre en diskurs, der ikke er formålstjenlig. Dermed må man i det sociale arbejdes felt også forholde sig til en eventuel medikalisering, ikke for at afgøre, hvorvidt noget er sygeligt eller ej, men for at sikre det at det sociale arbejde opretholder en funktion, hvor systemets primære opgave fortsat er, at skabe plads, rum og forståelse for forskelligheder og dermed tilbyde lige anerkendelsesmuligheder. Som illustrationen også viser stiller disse betingelser socialarbejdere i et krydspres, det kan være vanskeligt at navigere i, endsiige at ændre på. Særligt de strukturelle udfordringer, betinget af såvel politiske beslutninger, som organiseringen af området eller arbejdspladsen, skønnes at være udenfor for den enkelte socialarbejders påvirkningskraft. Dog bør socialarbejdere vedholdende forsøge at gøre ledere og politikere opmærksomme på hvordan de overordnede strukturelle betingelser, bidrager til at skabe problemer på individniveau gennem ulige anerkendelsesbetingelser, så Hartmut Rosas indledede diagnostik omkring at ”det er samfundet der er sygt”, ikke sker fyldest.

9. Kvalitet og kritik

Der er som beskrevet ingen opskrift på, hvordan en kritisk diskursanalyse skal se ud og derfor er der heller ikke noget facit at bedømme resultatet udfra. Når det er sagt, så har analysen muliggjort at besvare problemstillingen, hvilket kan anses som et kvalitetskriterie. Specialet er endvidere i tråd med det videnskabsteoretiske perspektiv lykkes med at afdække underliggende generative mekanismer og magtperspektiver. Analysen bærer præg af, at den har været styret af mine valg og fravalg, hvilket naturligvis har påvirket resultatet. Det gælder alt fra dokumentudvælgelsen, til valg af teorier i koblingen til den sociale praksis. Dermed er de fremanalyserede resultater ikke nødvendigvis de eneste gyldige svar på problemformuleringen, eller udtryk for en ensidig sandhed, men blot de, som det i disse perspektiver er lykket at finde. Således kunne dele af forklaringerne på hvilke diskurser der er herskende også findes i eksempelvis økonomisk teori, som rational choice og social investment. Dette speciale udtrykker blot en måde, at forstå og fortolke problemstillingen på, herunder den diskursive praksis og generative mekanismer.

10. Bibliografi

- Andersen, N. Å., & Pors, J. G. (2014). *Velfærdsledelse - Mellem styring og potentialisering*. København : Hans Reitzels Forlag.
- Baumann, Z. (2006). Frigørelse. I Z. Baumann, *Flydende modernitet* (s. 25-71). København: Hans Reitzels Forlag.
- Brown, D. L. (1983). *Managing Conflict at Organizational Interfaces*. Addison-Wesley Publishing Company.
- Buch-Hansen, H., & Nielsen, P. (2008). *Kritisk Realisme*. Frederiksberg C: Roskilde Universitetsforlag.
- Buch-Hansen, H., & Nielsen, P. (2012). Kritisk realisme. I S. Juul, & K. B. Pedersen, *Samfundsvidenskabernes Videnskabsteori* (s. 277 -318). København: Hans Reitzel.
- Børns Vilkår. (2022). *Børn og Unge kæmper for at passe ind*. København: Børns Vilkår.
- Conrad, P. (marts 2005). The Shifting Engines of Medicalization. *Journal of Health and Social Behavior, Vol. 46* , s. 3-14.
- DR. (03. januar 2023). *Deadline*. Hentet fra Dr.dk: <http://hdl.handle.net/109.3.1/60f2ba85-3808-4b54-9166-e8c36d3da456>
- Fairclough, N. (2008). *Kritisk diskursanalyse*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Frørup, A. K. (2015). Udsat eller sat ud? Hvordan taler vi om "udsatte børn og unge". I T. N. Erlandsen, *Udsatte børn og unge. En grundbog* (s. 106 - 117). København: Hans Reitzels Forlag.
- Fuglsang, L., Olsen, P. B., & Rasborg, K. (2013). *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne*. København: Samfundslitteratur.
- Görlich, A. P. (2019). *Ny udsathed I ungdomslivet: 11 forskere om den stigende mistrivsel blandt unge*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Hansen, A. D. (2012). Diskurs- og videnskabsteori. I S. Juul, & K. B. Pedersen, *Samfundsvidenskabernes Videnskabsteori* (s. 233-275). København: Hans Reitzels Forlag.

Honnet, A. (2003). Den individuelle friheds patologier. I R. W. (red), *Behovet for anerkendelse - en tekstsamling*. København: Hans Reitzels Forlag.

Horsbøl, A., & Raudaskoski, P. (2016). *Diskurs og Praksis - Teori, metode og analyse*. Specialtrykkeriet Viborg A/S.

Jacobsen, B., & Nørup, I. (14. july 2020). Young people's mental health: Exploring the gap between . *EDUCATIONAL RESEARCH*, s. 249 - 265.

Jeppesen, P., Obel, C., Lund, L., Madsen, K. B., Nielsen, L., & Nordentoft, M. (2020). *Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10 - 24 år*. København: Vidensråd for forebyggelse.

Jørgensen, M. W., & Philips, L. (1999). *Diskurs Analyse - som teori og metode*. København: Roskilde Universitetsforlag A/S.

Katznelson, N., Pless, M., & Görlich, A. (2022). *Mistrivsel i lyset af tempo, præstation og psykologisering – om ny udsathed i ungdomslivet*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Katznelson, N., Pless, M., Görlich, A., Graversen, L., & Sørensen, N. B. (årgang 2 nr. 2 2021). Ny udsathed: nuancer i forståelser af psykisk mistrivsel. *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning.*, s. 83-103.

Kaarsholm, L. F. (13. oktober 2022). *Politiken.dk*. Hentet fra <https://politiken.dk/debat/art9035551/Unge-mistrives-fordi-de-har-ret.-Noget-er-helt-galt>

Lynggaard, K. (2010). Dokumentanalyse. I S. Brinkmann, & Tanggaard, *Kvalitative metoder - En grundbog* (s. 137 - 151). København: Hans Reitzels Forlag.

Moganahan, L. F., & Gabe, J. (2022). *Key Concepts in Medical Sociology*. London: Sage .

Monrad, M., & Olesen, S. P. (2018). *Forskningsmetode i Socialt Arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.

Nettleton, S. (2021). *The sociology of Health And Illness*. UK: Polity Press.

Nielsen, M. L., Rønberg, M. T., Winding, T. N., Gryntes, R., & Sørensen, N. U. (2022 årgang 3 nr 2). A Toxic Combination - Præstation, midlertidighed og kampen for succes i starten afarbejdslivet. *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*, s. 190 - 208.

Ottosen, M. A. (2022). *Børn og Unge i Danmark: Velfærd og Trivsel*. København: VIVE - Viden til velfærd.

Ottosen, M. H., Andreassen, A. G., Dahl, K. M., Hestbæk, A.-D., Lausten, M., & Rayce, S. B. (2018). *Børn og Unge i Danmark - Velfærd og Trivsel 2018*. København: VIVE.

Pedersen, O. K. (2011). *Konkurrencestaten*. København: Hans Reitzels Forlag.

Petersen, A. (2016). *Præstationssamfundet*. København: Hans Reitzels Forlag.

Regeringen. (2016). *For et friere, rigere og mere trygt Danmark*. København: Statsministeriet.

Regeringen. (25. juni 2019). *Retfærdig retning for Danmark*. Hentet fra [regeringen.dk: file:///C:/Users/VW95BN/OneDrive%20-%20Aalborg%20Universitet/Skrivebord/Dokumenter%20til%20analyse/Retf%C3%A6rdig%20retning%20for%20Danmark_2019-06-25_ENDELIG.pdf](https://www.regeringen.dk/file:///C:/Users/VW95BN/OneDrive%20-%20Aalborg%20Universitet/Skrivebord/Dokumenter%20til%20analyse/Retf%C3%A6rdig%20retning%20for%20Danmark_2019-06-25_ENDELIG.pdf)

Regeringen. (2022). *Ansvar for Danmark*. København: Statsministeriet.

Richter, L. (21. November 2022). www.information.dk. Hentet fra <https://www.information.dk/indland/2022/11/forsker-stigende-mistrivsel-blandt-unge-handler-foeelsen-hoere>

Skovlund CW, K. L. (31. marts 2017). Increase in depression diagnoses and prescribed antidepressants among young girls. A national cohort study 2000–2013. *Nordic Journal of Psychiatry*.

Statens Institut for Folkesundhed. (2019). *Skolebørnsundersøgelsen 2018*. København: Statens Institut for folkesundhed SDU.

Sundhedsstyrelsen. (2021). *Danskernes Sundhed - Den nationale sundhedsprofil*. København: Sundhedsstyrelsen.

Sundhedsstyrelsen. (2022). *Fagligt oplæg til en 10-årsplan- Bedre mental sundhed og en styrket indsats til mennesker med psykiske lidelser*. København: Sundhedsstyrelsen.

undervisningsministeriet, B. &. (2020). *Faglige anbefalinger vedr. udvikling og implementering af lettere behandlingstilbud i PPR*. København: Børne- og undervisningsministeriet.

Van Dijk, T. A. (2017). Kritisk Diskursanalyse. I M. Järvinen, & N. Mik-Meyer, *Kvalitativ Analyse - Syv Traditioner* (s. 321 - 338). København: Hans Reizel.